

ÖSTRA NYLANDS SÄKERHETSPROGRAM

2018–2021

ASKOLA – BORGÅ – LAPPTRÄSK – LOVISA – MÖRSKOM – PUKKILA – SIBBO

Innehåll

1 Inledning	3
2 Säkerhetsprogrammets mål och sammanställning	4
Referensdokument.....	4
Säkerhetsarbetsgruppens sammansättning 1.1.2018.....	8
3 Verksamhetsmiljö	9
Många former av boende	9
Befolkning	10
Industri och infrastruktur.....	11
Säkerhet i kommuninvånarens vardag	11
4 Vardagssäkerhet i östra Nyland	13
Säkerhetsenkäten i östra Nyland.....	13
Olycksfallsstatistik.....	17
5 Säkerhetsprogrammets tyngdpunkter	19
Delaktighet och medverkan.....	19
Sociala medier	20
Säkerheten bland barn och unga	20
Säkerheten bland personer i arbetsför ålder	24
Säkerheten bland äldre personer	31
Frivillig- och byaverksamhetens betydelse för säkerheten	34
6 Utvecklingsåtgärder	35
7 Uppföljning	39
8 Bilagor	40

1

Inledning

Säkerhet är ett överordnat begrepp för medborgarnas välbefinnande, en stark social gemenskap, ekonomisk stabilitet samt ett livskraftigt samhälle. Säkerheten är en väsentlig del av samhällets störningsfria funktion och alla människors välbefinnande, oavsett ålder. En hälsosam och trygg boendemiljö där miljövärdena beaktas utgör grunden för ett gott liv. Målet för framtiden är en tätare samverkan mellan invånare, föreningar och organisationer samt offentliga och privata tjänster.

Östra Nylands säkerhetsprogram utgör en ram för planering och upprätthållande av kommuninvånarnas all dagliga säkerhet samt för invånarnas aktiva roll i säkerhetsarbetet. Säkerhetsprogrammet är ett gemensamt projekt mellan Askola, Borgå, Lapträsk, Lovisa, Mörskom, Pukkila och Sibbo samt polisinsättningen och räddningsverket i östra Nyland.

Programmet täcker alltså serviceområdet för räddningsverket i Östra Nyland och en del av serviceområdet för polisinsättningen i Östra Nyland. Området omfattar en stor areal, olika strukturer, städer och mindre kommuner med varierande behov och mål. Av denna orsak definieras insatsområdena och målen på ett sådant plan att kommunerna har möjlighet att anpassa detaljerna efter de lokala förhållandena.

Avsikten är inte att ge en heltäckande presentation av säkerhetens alla delområden, utan att lyfta fram faktorer som är kritiska för säkerheten i kommuninvånarens vardag, tillsammans med åtgärder som rekommenderas.

Det nya programmet är det tredje gemensamma säkerhetsprogrammet för området. Programmet baserar sig på nuläget och eventuella blivande organisations- eller landskapsändringar har inte beaktats i det. Det föregående programmet var för åren 2015–2017.

2 Säkerhetsprogrammets mål och sammanställning

Säkerhetsprogrammet stöder kommunens mål samt utvecklandet av näringsverksamheten och livsmiljön i kommunen. Syftet med säkerhetsarbetet är att trygga kommunernas funktioner och en trygg livsmiljö, nu och i framtiden. Säkerhetsprogrammet skapar också en koppling mellan säkerhetsarbete och kommunens beredskapsarbete och beredskapsplanering. Då uppnås en situation som karaktäriseras av minimala säkerhetsrisker för invånare, företag, organisationer och kommunal verksamhet, effektiva förebyggande åtgärder mot vandalism, brottslighet, olycksfall och olyckor samt effektiv beredskap för störningssituationer.

I säkerhetsprogrammet för östra Nyland har det också beaktats de lokala aspekterna i den riksfattande strategin "Ett bra liv – en trygg vardag" för inre säkerhet.

Säkerhetsprogrammets mål:

- att stärka kommuninvånarnas upplevelse av trygghet
- att förebygga säkerhetsproblem
- att lyfta fram säkerhetsproblem som kräver samarbete mellan olika parter
- att ge kommuninvånarna en aktiv möjlighet att delta i säkerhetsarbetet
- att i enlighet med säkerhetsplanen utarbeta lokala åtgärdsprogram för varje kommun i östra Nyland

Säkerhetsarbetet i östra Nyland leds av polisens, räddningsverkets och kommunernas ledning. Dessa parter har utsett en multiprofessionell säkerhetsarbetsgrupp som också har svarat för utarbetandet av säkerhetsprogrammet.

Säkerhetsprogrammet har bearbetats enligt livscykelmodellen. Arbetsgruppen har beaktat inrikesministeriets riktlinjer för insatsområden och indikatorer för mätning av programmets resultat.

Invånarna i området har haft möjlighet att delta i utarbetandet av säkerhetsprogrammet med hjälp av en öppen enkät om säkerhet. Enkäten utfördes i mars 2018. Enkäten resulterade i aktuell information till underlag för säkerhetsplaneringen, och den aktiverade invånarna till att tänka på säkerheten i egen vardag.

Referensdokument

Säkerheten i östra Nyland behandlas i flera olika planer och program som har beaktats när säkerhetsprogrammet upprättades.

På bild 1 visas dokument som särskilt beaktas i säkerhetsprogrammet och hur programmet är en del av det regionala säkerhetsarbetet.

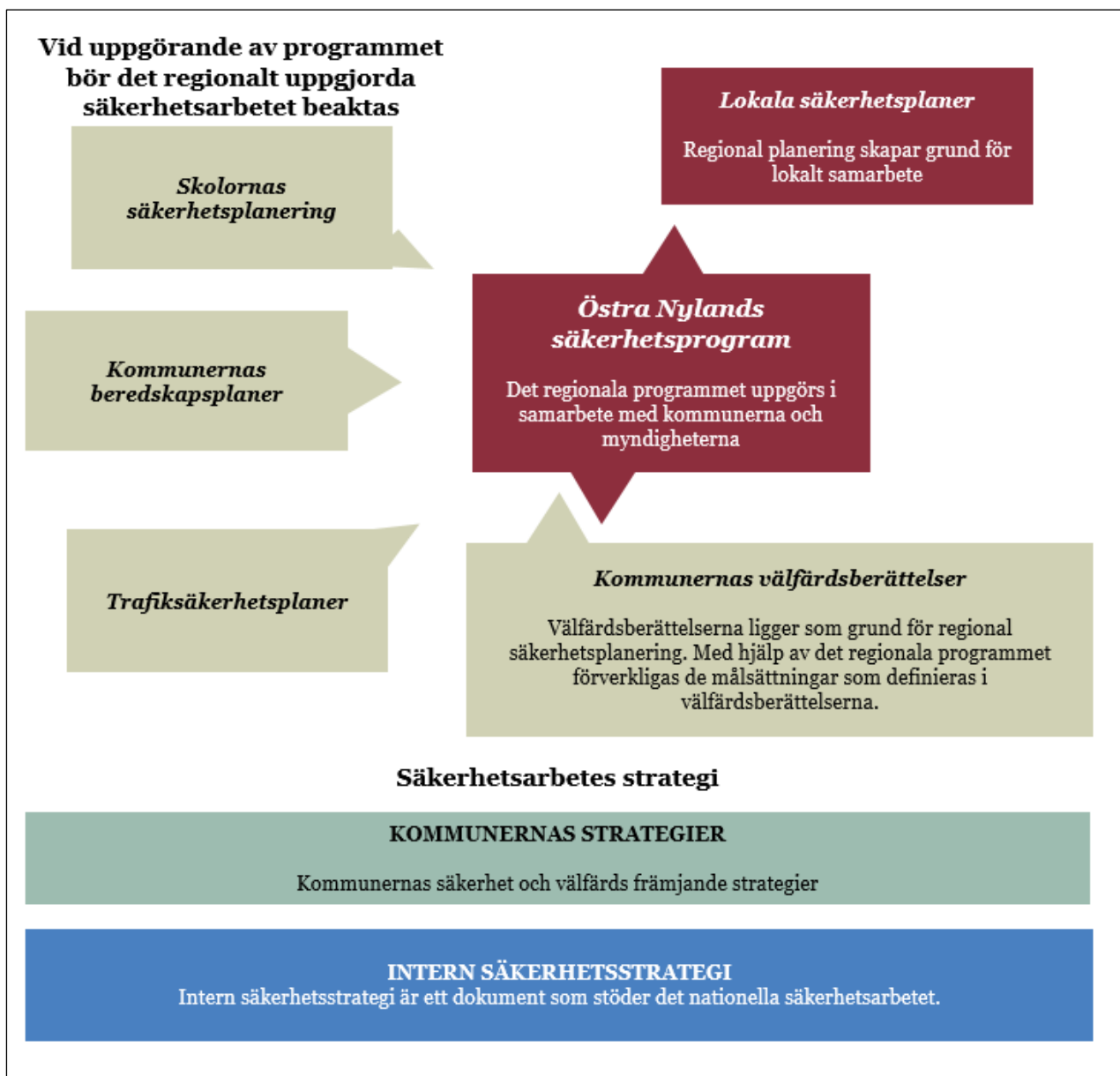

Bild 1. Referensdokument till säkerhetsprogrammet.

Kommunernas strategier

Inrikesministeriet konstaterar i sin publikation 15/2014 "Beslut om säkerheten: Säkerheten till en del av den elektroniska välfärdsberättelsen (Päätöksiä turvallisuudesta: Turvallisuus osaksi sähkösistä hyvinvointikertomusta)" att kommunernas insats mestadels varit planeringsbetonad och att det finns en risk att verkställigheten av besluten får mindre uppmärksamhet än planeringsarbetet. I rapporten nämns att i regel endast de punkter i planen förverkligas som redan ingår i kommunens strategi. När säkerhetsplanens åtgärder planeras, väger kommunernas strategier alltså tungt. Kommunens strategi visar hur åtgärderna i kommunen ska fokuseras och vilka som är de lokala insatsområdena.

Välfärdsberättelser

Enligt hälso- och sjukvårdslagen är kommunerna skyldiga att utarbeta en välfärdsberättelse. I 12 § i lagen konstateras att en rapport om kommuninvånarnas hälsa och välfärd och om de åtgärder som har vidtagits ska varje år lämnas till kommunfullmäktige och att en mer omfattande välfärdsberättelse ska tas fram för kommunfullmäktige en gång per fullmäktigeperiod.

Välfärdsberättelsen är ett verktyg för kommunal välfärdsledning och ett stöd för politiska beslut samt en av grunderna för kommunens strategiarbete och för planeringen av verksamhet och ekonomi. I praktiken är välfärdsberättelsen ett koncist dokument i förståelig form. Dokumentet bereds genom samarbete mellan experter från kommunens olika sektorer. Välfärdsberättelsen innehåller en översikt av kommuninvånarnas välfärd och de faktorer som inverkar på välfärden, en plan för främjande av kommuninvånarnas välfärd och en utvärdering av resultaten från kommunens välfärdsfrämjande åtgärder och välfärdspolicy.

Säkerhetsplanering i skolor

Enligt lagen och förordningen om grundläggande utbildning har den som deltar i utbildning rätt till en trygg studiemiljö. I avsikt att främja den interna ordningen i skolan, ostörda studier samt trygghet och trivsel i skolan ska utbildningsanordnaren godkänna en ordningsstadga eller meddela andra ordningsbestämmelser som ska tillämpas i skolan eller på någon annan plats där undervisning ordnas.

Enligt lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) ska elevhälsan främst vara förebyggande elevhälsa med generell inriktning som stöder hela läroanstalten. Med generell inriktad elevhälsa avses en verksamhetskultur och åtgärder som främjar inlärning, välbefinnande, hälsa, socialt ansvarstagande, växelverkan och delaktighet samt en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö. I läroanstaltens elevhälsoplan ska bl.a. tas med en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsoplanen (egenkontroll). Utbildningsanordnaren ska sedan också följa genomförandet av läroanstaltens elevhälsoplan. Lagen om elev- och studerandevård gäller grundläggande utbildning samt utbildning i gymnasier och yrkesläroanstalter.

Skolorna har också en skyldighet att göra upp en räddningsplan. Skyldigheten grundar sig på räddningslagen (379/2011) och på statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011). Syftet med räddningsplanen är att på förhand identifiera faror och att planera åtgärder för hantering nödsituationer och olyckor. Den innehåller en beskrivning av skolans egen beredskap. Skolans rektor ansvarar för att räddningsplanen hålls uppdaterad. Planeringen stöds av räddnings-, polis- och hälsoskydds- och arbetarskyddsmyndigheterna och utbildningsväsendet samt i skolor och läroanstalter av undervisningspersonalen. Räddningsmyndigheten eller polisen har en ledande och övervakande roll för de delar av planen där ledningsuppgiften hör till räddningsväsendet.

Beredskapsplaner

Enligt beredskapslagen har kommuner och myndigheter en skyldighet att säkerställa att deras uppgifter kan skötas störningsfritt under alla omständigheter. Det är därför beredskapsplaner görs upp, planer som har till syfte att säkerställa en fortsatt verksamhet och kommuninvånarnas säkerhet, såväl vid exceptionella situationer under normala förhållanden som under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen.

En av utgångspunkterna för kommunernas verksamhet är att beredskap och beredskapsplanering ingår i den normala verksamheten och ledarskapet i kommunen. Krisledning i störningssituationer ses som tillämpning av normal ledning för exceptionella situationer, vid behov med exceptionella resurser.

Trafiksäkerhetsplaner

Kommunerna gör tillsammans med NTM-centralen i Nyland med cirka 8 års mellanrum planer som tidigare kallades trafiksäkerhetsplaner men vilkas innehåll under de senaste åren har utvidgats att också omfatta styrning av sättet att röra sig. Numera betonas i planerna hållbara lösningar för trafik, men också trafiksäkerheten har en stark roll. I planerna genomgås kommunernas trafiksystem, problempunkter och trafiksäkerhetens utveckling. I planerna presenteras också lösningar för att ordna trafikfostran, i synnerhet för skolelever. I åtgärdsprogrammen inskrivs också projekt för byggande av infrastrukturer som kan förbättra trafiksäkerheten.

Byarnas säkerhetsplanering

Byns egen säkerhetsplan är gemensam för en by, bygemenskap eller flera byar och dess styrka ligger i att den är lokal och känner förhållandena. Den är ett av invånarna upprättat skriftligt dokument om vad som kan hota säkerheten i byn och vad som borde göras för att säkerheten skulle bli bättre.

Säkerhetsplanen görs på basen av den egna byns behov, till den egna byn och dess invånare och upprättande av planen samlar människor, skapar kollektiv vilja och kollektiv styrka. Den lyfter fram brister som man själv kan åtgärda också med en liten insats och erbjuder byborna olika möjligheter att själv medverka.

Byns säkerhetsplan är en kartläggning av nuläget och en plan av vilken det framgår åtgärder, medverkande och tidtabell. Planen kan t.ex. innehålla frågor som gäller väg- och trafiksäkerheten, beredskap för naturkatastrofer och naturförhållanden, förebyggande av skadegörelse och störande beteende, byhusets/gemensamma återsamlingsplatsers säkerhet, beredskap för och förebyggande av olycksfall och eldsvådor samt informering om säkerhetsfrågor.

I planeringen deltar områdets byaombudsman och enligt behov företrädare och sakkunniga från kommuner samt från polisinrättningar och räddningsverk. Den färdiga planen sänds alla bybor för kännedom och till kommunen. Planen ska uppdateras en gång om året och det ska rapporteras om vidtagna åtgärder.

Säkerhetsarbetsgruppens sammansättning 1.1.2018

Hannu Leino, direktör för äldrearbete, Askola
Susanne Sjöblom, förvaltningsdirektör, Lapträsk
Leif Eriksson, chef för fritidsväsendet, Lovisa
Jaana Iivonen, servicechef, service för barn och ungdom, Lovisa
Matti Latva-Pirilä, förvaltningsdirektör, Mörskom
Maria Andersson, servicedirektör, barn- och familjetjänster, Borgå, ordförande
Rikard Lindström, utbildningsdirektör, svenskspråkiga utbildningstjänster, Borgå
Hanna Linna-Varis, trafikingenjör, Borgå
Ann-Sofie Nylund, planerare, Borgå, sekreterare
Tuija Öberg, utvecklingschef, Borgå
Pernilla Eriksén, tf. servicechef, tjänster för befolkningen i arbetsför ålder, Sibbo
Bodil Grön, servicedirektör, tjänster för barn, ungdomar och familjer, Sibbo
Rita Lönnroth, specialplanerare, Sibbo
Olavi Merihaara, kommissarie, Polisnärheten i östra Nyland
Santeri Pohjolainen, brandinspektör, Räddningsverket i östra Nyland
Tomi Pursiainen, riskhanteringschef, Räddningsverket i östra Nyland
Li-Marie Santala, byaombudsman, Silmu-byar

3 Verksamhetsmiljö

Östra Nyland är en livskraftig verksamhetsmiljö. Läget vid kusten, öster om huvudstadsregionen, är idealiskt för näringslivet. Området beskrivs som attraktivt och konkurrenskraftigt.

Många former av boende

Östra Nyland karaktäriseras av mångformighet. Variationen med avseende på såväl geografi som infrastruktur är betydande. I regionen finns stadsområden och kommuncentra, mindre byar och glesbygd. Boendemiljöerna omfattar bl.a. centrumområden, svåråtkomliga skärgårdsområden och idylliska landsbygdslandskap. Miljöerna är dels historiska, dels moderna. Avstånden är långa, och de offentliga tjänsterna är koncentrerade till kommuners och städers centrumområden.

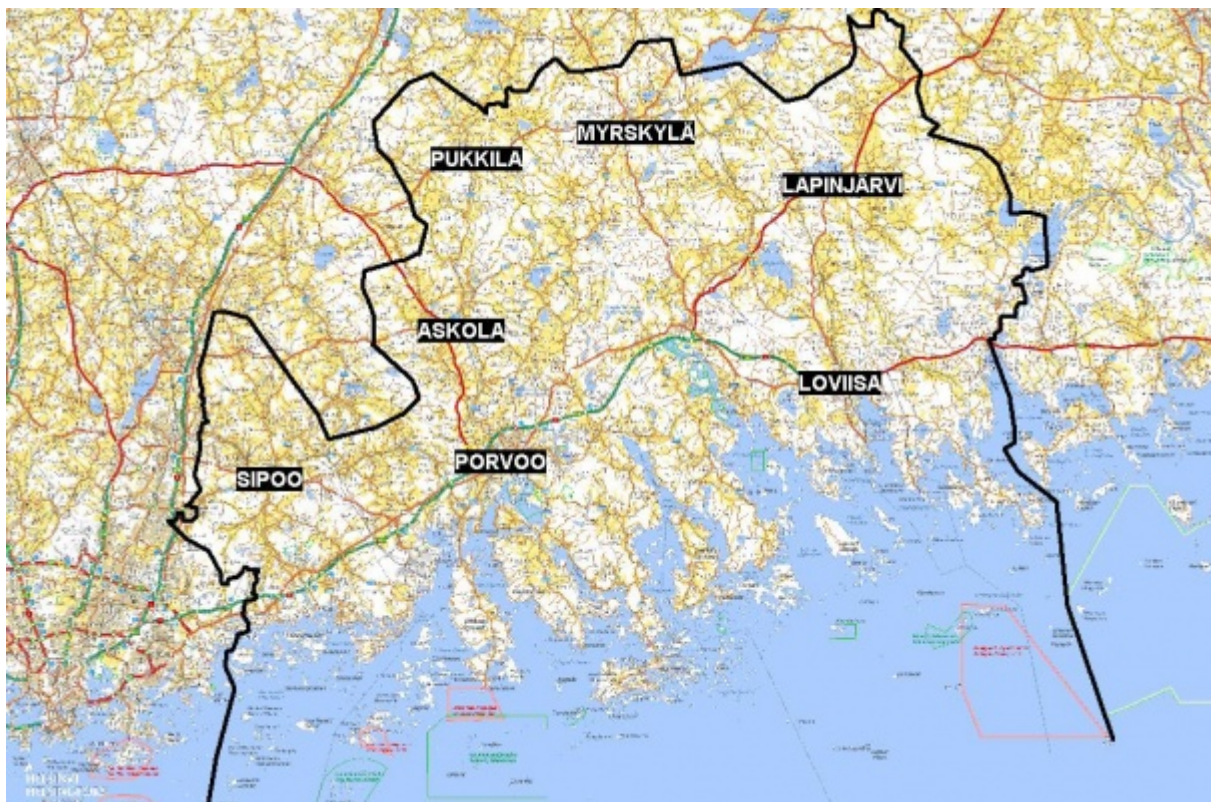

Bild 2. Östra Nyland i kartbild. Räddningsverket i östra Nyland.

Befolkning

Till sin åldersstruktur är befolkningen en aning yngre än befolkningen i Finland i genomsnitt. Befolkningen i östra Nyland karaktäriseras av tvåspråkighet. Andelen svenskspråkiga i hela regionen är 29,6 %.

	Befolkning 31.12.2017	0–14-åriga %	15–64-åriga %	Personer som har fyllt 65 år. %	Finskspråkiga %	Svenskspråkiga %	Övriga %
Hela Finland	5 513 130	16,1	62,5	21,4	88,0	5,2	6,8
Kommunerna i östra Nyland	97 159	17,4	61,5	21,1	65,0	29,6	5,4
Askola	4 990	20,5	60,9	18,6	94,3	3,2	2,5
Lapträsk	2 706	14,6	56,7	28,7	63,7	31,1	5,2
Lovisa	15 085	14,2	58,6	27,2	55,3	40,8	3,9
Mörskom	1 969	16,4	56,8	26,8	87,2	9,2	3,6
Borgå	50 159	17,5	62,2	20,3	64,0	29,4	6,6
Pukkila	1 940	17,3	60,0	22,7	96,2	0,9	2,9
Sibbo	20 310	19,5	63,2	17,3	62,8	32,5	4,7

Tabell 1. Befolkningen i östra Nyland. Statistikcentralen.

I östra Nyland bor invandrare från nästan hundra olika länder. År 2017 var andelen utländska medborgare 4,0 %, totalt 3 889 personer. De flesta av dem som bosatt sig i regionen är personer som har fått vistelsetillstånd i Finland genom arbete, studier, äktenskap eller studier.

I slutet av 2017 pratade 5,4 % av de östnyländska invånarna annat än de inhemska språken, sammanlagt 5 230 personer. Största språkgrupperna var estniska (1 095 personer) och ryska (953 personer).

Den riksomfattande flyktingsituationen åren 2015–2016 avspeglades också i östra Nyland. I kommuner inrättades det mottagningsenheter och en del av flyktingarna som bosatt sig på orten stannade i regionen sedan de fått uppehållstillstånd i Finland.

Kommunen är allmänt ansvarig och samordningsansvarig för utvecklandet av invandrarnas integration samt för uppföljningen och planeringen av integrationen på lokal nivå. Integrationslagens skyldigheter gäller alla invandrare oberoende av grunden för vistelse i landet. Borgå, Sibbo, Lovisa och Lapträsk har program för främjande av integrationen av invandrare. Programmen har godkänts av respektive kommunfullmäktige.

På säkerheten eller brottsstatistiken i Östra Nyland har invandrarrörelsen har inte haft stora inverkaner. Mängden invandrare i området är litet i förhållande till invånarna, och därför är invandrarnas andel av mängden brott som kommit till polisens kännedom litet även i brottsstatistiken.

Industri och infrastruktur

Industrin i östra Nyland utgör i sig en säkerhetsaspekt.

I Sköldvik i Borgå ligger Nordens största centrum för oljeraffinering och kemisk industri. I Sköldvik finns bl.a. Neste Oil Ab:s raffinaderi, ett av de största i Europa. Här finns också Finlands kapacitetsmässigt största hamn, en stor terminal för landsvägsdistribution, en lossningsterminal för järnvägsvagnar samt ett teknologicerter med tillhörande testanläggningar.

På Hästholmen i Lovisa finns Finlands första kärnkraftverk. Fortum Power and Heat Oy äger kärnkraftverket i Lovisa som omfattar två kraftverksenheter. Kärnkraftverkets årsproduktion motsvarar en aning över tio procent av den årliga elproduktionen i Finland.

I östra Nyland finns ett flertal logistikcenter. Till följd av industricentren är transportvolymerna för kemikalier i östra Nyland stora i jämförelse med hela landet. Också varutransporterna är betydande.

De viktigaste vägarna är riksväg 7 som är en motorväg med sträckning från öster till väster genom hela området, regional väg 148 (Oljevägen), stamväg 55 (Mäntsälävägen) samt riksväg 6. Därmed är industrin i området en relevant faktor också med tanke på säkerheten i de kringliggande kommunerna.

Oljetransporterna på Finska viken utgör en betydande risk inom östra Nylands kust- och havsområden. Finska viken trafikeras dagligen av ca 20 oljetankfartyg lastade med upp till 150 000 ton olja.

Bild 3. Skyddsinformationsblad som delas ut i Sköldviks närområde (källa: kilpilahti.fi)

Säkerhet i kommuninvånarens vardag

Vardags säkerheten består av flera faktorer. Begreppet säkerhet har utvidgats så att det numera omfattar, förutom den traditionella kontrollsäkerheten, också välfärdssäkerhet och företagssäkerhet. Den lokala säkerhetsplaneringen och det lokala säkerhetsarbetet syftar till att upprätthålla säkerheten och säkerhetskänslan och minska antalet brott, störningar och olyckor samt skador som de orsakar.

Säkerheten ses som en oskiljbar del av individens och samhällets vardag – som kan påverkas genom vardagliga val och insatser, även små sådana. Invånarna uppmuntras att medverka för bättre säkerhet i den egna livsmiljön, och därför är det viktigt att finna lämpliga metoder för invånarnas deltagande i säkerhetsarbetet.

Boendemiljöns trygghet påverkar invånarnas livskvalitet och välbefinnande. Många olika faktorer bidrar till upplevelsen att omgivningen är trygg. Dessa är bland annat trivseln i boendemiljön, möjligheter till vardagsmotion, fungerande kollektivtrafik, gemenskapskänsla samt möjligheter till påverkande och deltagande. I en bra boendemiljö kan var och en av oss, från barn till äldre, röra sig

och träffa andra människor tryggt. Miljön är framkomlig och behövliga tjänster samt rekreation kan nås lätt. I en trygg miljö utesluts ingen. Alla invånare kan vara delaktiga i utvecklingen av den egna omgivningen.

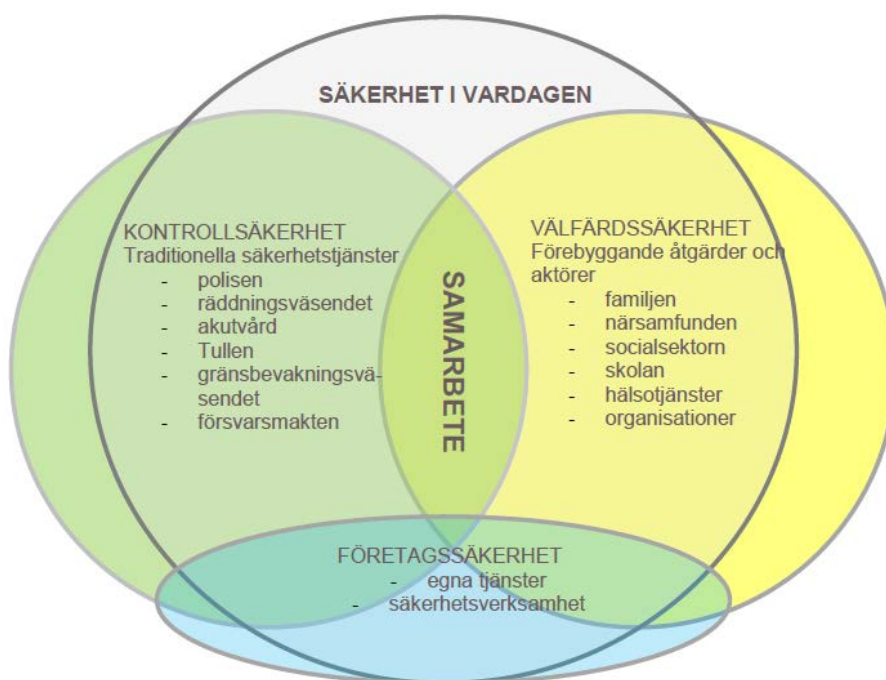

Bild 4. Säkerhet i vardagen. Inrikesministeriets publikation 15/2014: Beslut om säkerheten. Säkerheten till en del av välfärdsberättelsen. Inrikesministeriet 2014.

Genom planeringen av markanvändningen och planläggningen kan man främja omgivningens trygghet. I trafikplaneringen har den mycket centrala utgångspunkten traditionellt varit trygg mobilitet. I planeringen av byggnader förbättrar till exempel trygga konstruktioner, användningen av hållbara material, olika alarmanordningar och lösningar som förbättrar framkomligheten allas trygghet. Väg-, gatu-, park- och annan miljöplanering ändrar miljön. Med tanke på tryggheten är goda planeringslösningar och förverkligande av dem ofta helt samma planeringsprinciper och praxis med vilka man strävar efter en bra och trivsam miljö. Till exempel en angenäm skala för miljön, en lämplig belysning och bra underhåll för gång- och cykelvägar under alla årstider främjar tryggheten i vardagen. Levande och mångfasetterade områden och stadsrummen främjar växelverkan och social kontroll mellan människor.

Trafiksäkerheten har enligt traditionell uppfattning hört till polisens ansvarsområde. Lektionerna som polisen ger i skolorna är en mycket gammal tradition. Numera anser man att trafiksäkerhetsärenden är en gemensam sak för polisen och ytterst många myndigheter och samarbetsparter som arbetar med trafiksäkerheten. Därför har polisen nära samarbete med många parter, t.ex. kommuner och trafiksäkerhetsorganisationer i lokala arbetsgrupper för trafiksäkerheten. Medverkande i trafiksäkerhetsfrågor ansvarar också gemensamt för bl.a. för information, upplysning, analyser och övervakning. Aktörerna har gemensamt utvecklat insamlingen av respons bl.a. via sociala medier, och verksamheten utvecklas på basis av responsen och de operativa analyser som görs. Som ett exempel på polisens upplysningsbaserade planering och ledning av arbetet kan nämnas att trafikövervakningen fokuseras med hjälp av önskemål från allmänheten och polisens egna analysprogram. Att kommuner och städer gör upp trafiksäkerhetsplaner är dessutom ett gott exempel på interaktiv utveckling med invånarna och olika aktörer i trafiksäkerhetsfrågor.

4 Vardagssäkerhet i östra Nyland

Invånarnas upplevda säkerhet i vardagen är en viktig del av säkerhetsprogrammet. Ett mål i programmet är att aktivera invånarna till att finna sätt att själva medverka till bättre säkerhet i den egna boendemiljön.

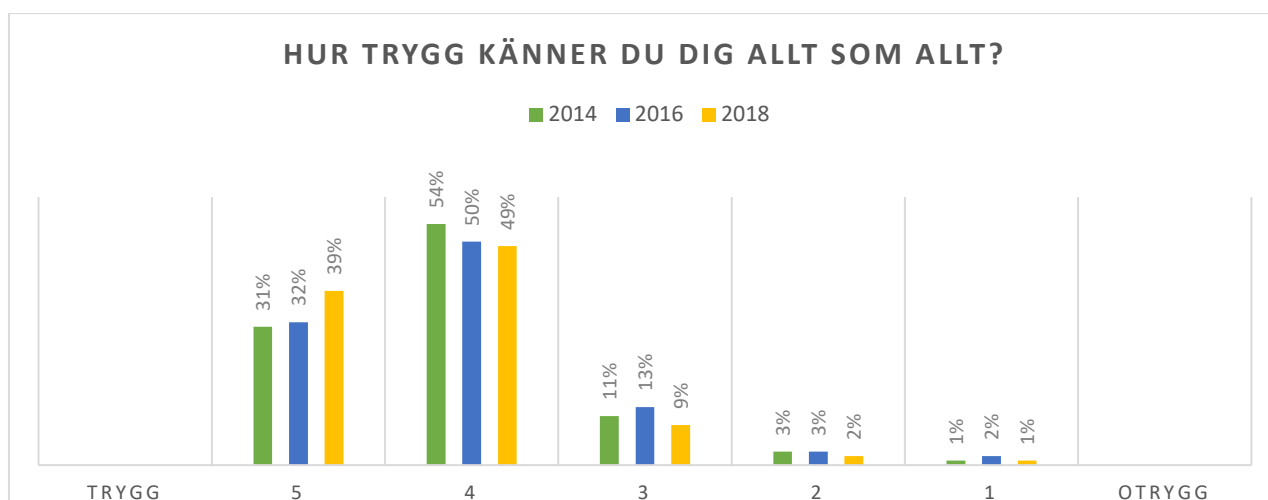
Säkerhetsenkäten i östra Nyland

Arbetsgruppen genomförde tredje gången en enkät om vardagssäkerheten i mars 2018. Enkäten har tidigare genomförts år 2014 och 2016. Syftet med säkerhetsenkäten i östra Nyland var att kartlägga invånarnas upplevelse av säkerhet och att identifiera faktorer som inverkar på den upplevda säkerheten. Ett av de viktigaste målen var att väcka diskussion om hur var och en själv kan påverka säkerheten för sig själv och sina närmaste. Enkäten utarbetades med fokus på den positiva synvinkeln.

Enkäten genomfördes som en öppen enkät på webben och med pappersblanketter på biblioteken. Sammanlagt 721 svar erhöles (2016 n= 935 och 2014 n=522). Den finska blanketten användes för 88,5 % av svaren, den svenska blanketten för resten.

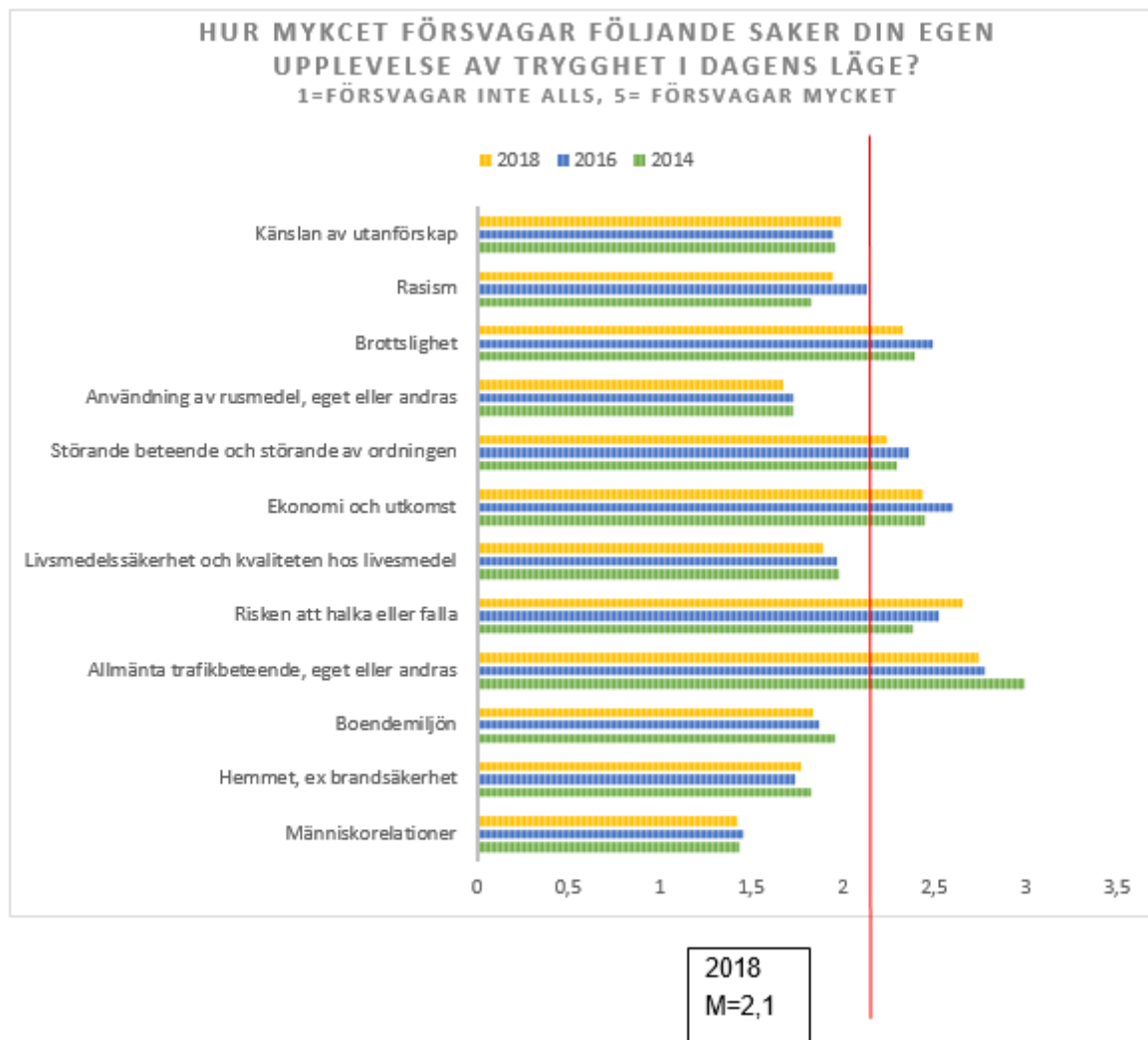
I enkäten betraktades vardagssäkerheten ur tre synvinklar: vilka faktorer som minskar den upplevda säkerheten, vilka faktorer som stärker den upplevda säkerheten samt vilka möjligheter var och en har att påverka säkerheten. Resultaten visas vid sidan av de föregående resultaten för att utvecklingen av den upplevda säkerheten kan utvärderas. Resultaten från år 2018 visas i figurerna med gult.

88 % av dem som svarade på enkäten upplevde sin egen säkerhetskänsla som mycket bra eller bra. Detta är 6 % mer än i den föregående enkäten. 3 % av dem som svarade kände sig otrygga. Andelen är ungefär densamma som i de föregående enkäterna.

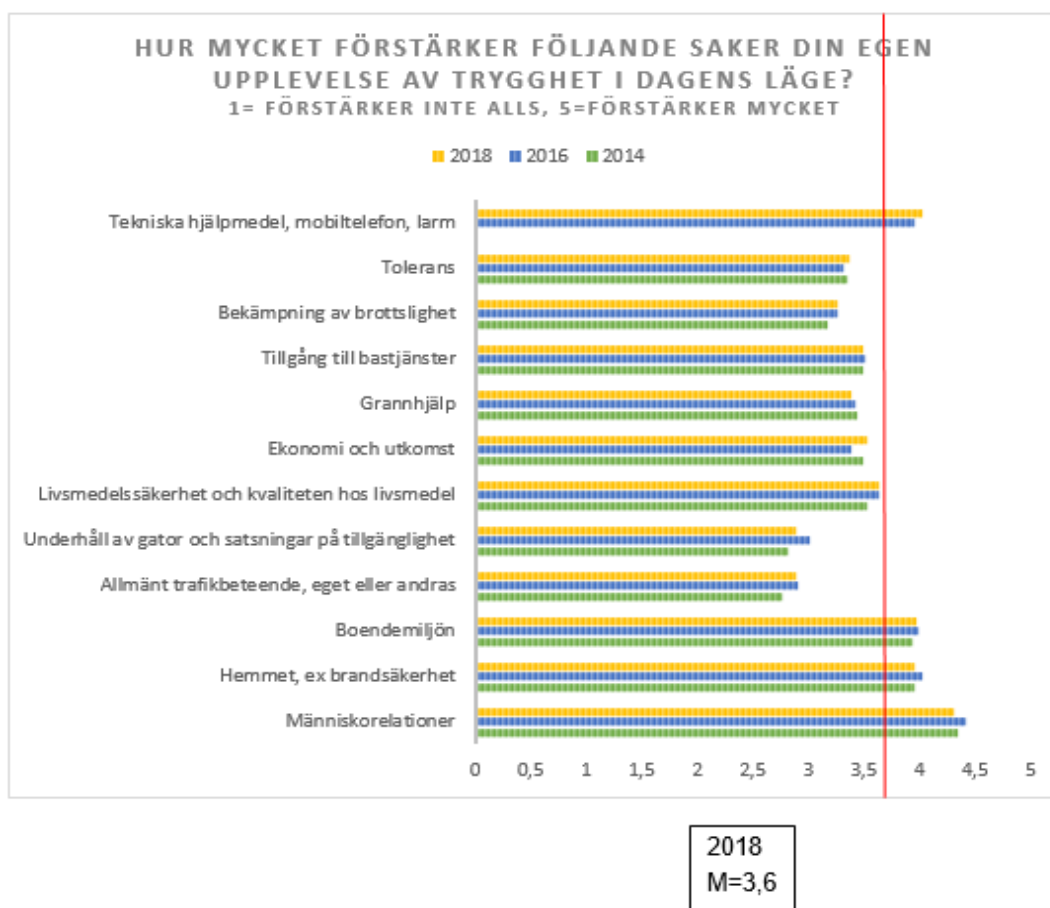
Figur 1. Hur trygg känner du dig allt som allt? Säkerhetsenkäten i östra Nyland år 2018.

Det allmänna trafikbeteendet var den faktor som mest försvagade upplevelsen av trygghet, såsom också under tidigare år. Halka och fall, ekonomi och utkomst samt brottslighet var följande faktorer som minskade känslan av trygghet. Jämfört med den föregående enkäten var det halka och fall som har dykt upp som sådana faktorer som i hög grad minskar säkerheten.

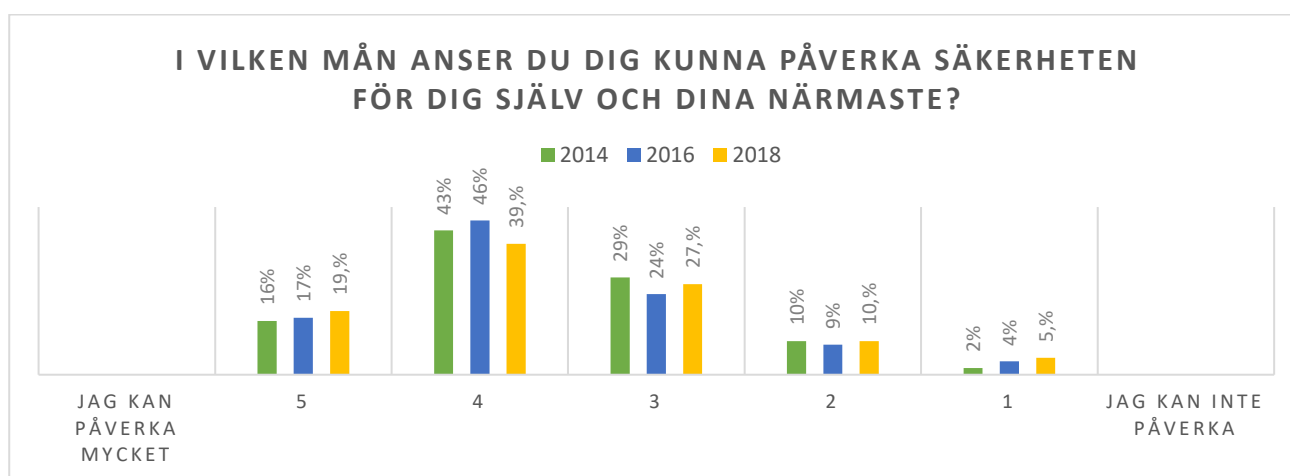
Figur 2. Hur mycket försvagar olika faktorer din egen upplevelse av trygghet i dagens läge? Säkerhetsenkäten i östra Nyland år 2018.

Känslan av trygghet förstärktes av s.k. mjuka värden, av vilka människorelationerna är det främsta. Hemmets förhållanden, boendemiljön och tekniska hjälpmedel såsom mobiltelefon, alarmanordningar och trygghetstelefoner ansågs också vara faktorer som stärker trygghetskänslan.

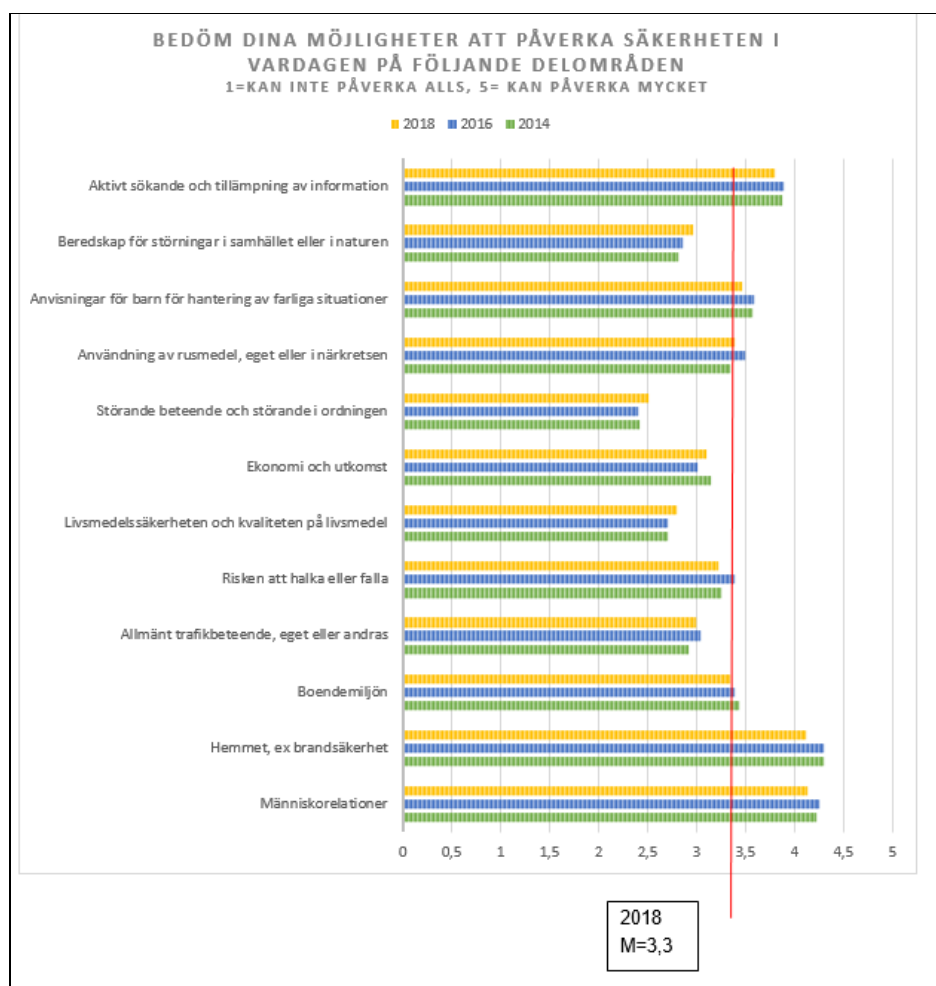
Figur 3. Hur mycket förstärker olika faktorer din egen upplevelse av trygghet i dagens läge? Säkerhetsenkäten i östra Nyland år 2018.

Känslan av möjligheten att påverka den egna säkerheten och säkerheten hos den närmaste kretsen hade minskat en aning jämfört med den föregående enkäten. 58 % av dem som svarade upplevde att de i en mycket hög grad eller i en hög grad kan påverka, medan den motsvarande siffran år 2016 var 63 %. 15 % av dem som svarade upplevde att de nästan inte alls kan påverka säkerheten. Andelen är lite större än under föregående åren.

Figur 4. I vilken mån anser du dig kunna påverka säkerheten för dig själv och dina närmaste? Säkerhetsenkäten i östra Nyland år 2018.

Delområden där svararna tyckte de har goda möjligheter att påverka sin egen och den närmaste kretsens säkerhet var mänskliga relationer, hemmets förhållanden samt aktiv inhämtning och tillämpning av kunskap och information. Även anvisningar som ges barn och unga ansågs vara viktiga sätt att påverka. Svararna upplevde att de har minst möjlighet att påverka störande beteende och störande av ordning samt livsmedlens säkerhet och kvalitet.

Figur 5. Egna möjligheter att påverka säkerheten i vardagen på olika områden. Säkerhetsenkäten i östra Nyland år 2018.

Såsom de tidigare enkäterna hade enkäten 2018 två öppna svar: *Med vilka åtgärder försöker du påverka säkerheten för dig själv och dina närmaste?* och *Har denna enkät väckt frågor eller påverkat din syn på säkerhet i vardagen?* Det kom in över 200 öppna svar på vardera frågorna. I svaren på den första frågan som gällde påverkande av säkerheten för sig själv och sina närmaste kom det tydligt fram omsorg om säkerheten i det egna hemmet, eget gott beteende både mot de närmaste och medmänniskor. Den andra frågan som handlade om huruvida enkäten hade väckt frågor eller påverkat synen på säkerhet i vardagen resulterade i mycken respons till myndigheterna och kommentarer om bostadsområdets brister. De som svarade önskade mer vägunderhåll, trafikövervakning, sandning, cykelvägar och bussturer.

Olycksfallsstatistik

Olycksfallsstatistiken för östra Nyland är från publikationen Olycksfallöversikt 2017 som Institutet för hälsa och välfärd (THL) har gett ut. I statistiken behandlas allvarligare olycksfall, dvs. sådana som har haft dödlig utgång eller som har krävt vård på sjukhusens vårdavdelning (Bild 5). Det är ändå bra att komma ihåg att en stor del av olycksfallen vårdas polikliniskt. Statistiken behandlar inte olycksfallspatienter som vårdas polikliniskt eftersom det än så länge inte finns tillräckligt pålitliga uppgifter om dem i registren.

Varje olycksfall med dödlig utgång motsvarar uppskattningsvis 30 olycksfall som kräver vård på sjukhus och 200 olycksfall som kräver poliklinikbesök.

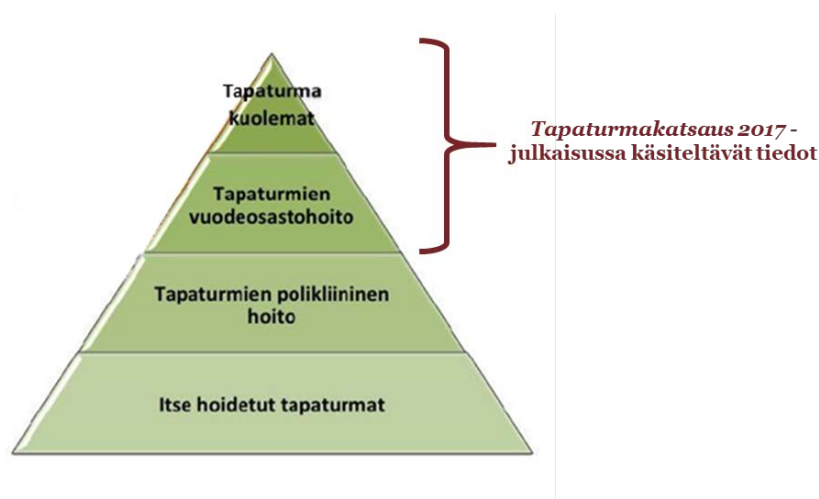

Bild 5. Statistik som presenteras i olycksfallöversiktet. Institutet för hälsa och välfärd.

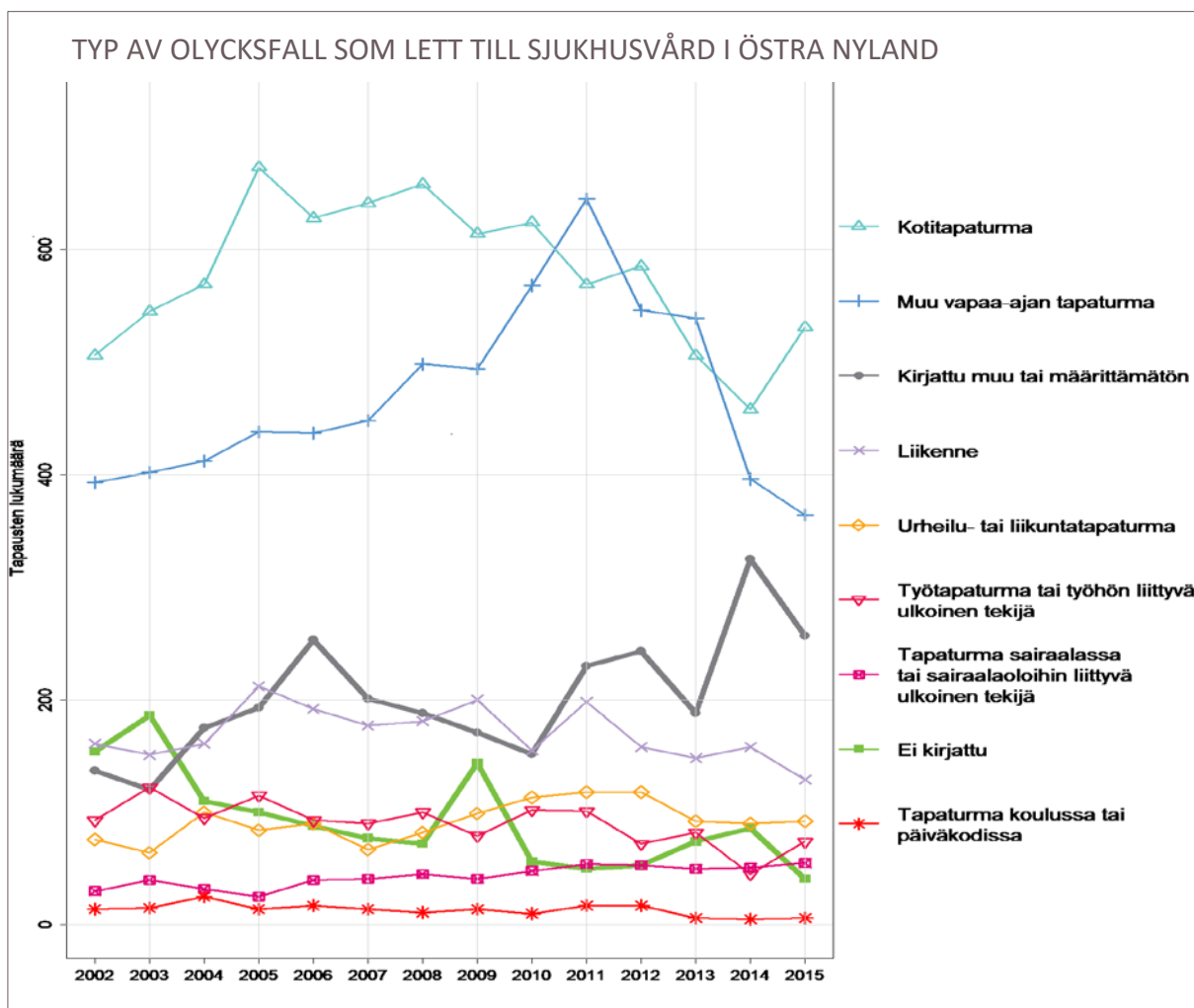
I tabellen nedan anges uppskattningar om kostnaderna för vårdperioder inom specialistsjukvården som orsakas av olycksfall och våld. Eftersom siffrorna bygger på vårdkostnader enligt diagnosgrupper för hela Finland berättar de inte direkt om regionens faktiska kostnadsutfall men ger en fingervisning om kostnadernas storlek. En märkbar del av olycksfallkostnaderna uppstår inom primärvården och i form av sjukledigheter (bild 5). Dessa kostnader ingår ändå inte i tabellen eftersom riksomfattande, pålitliga uppgifter om dem inte finns att få.

Område	Kostnader för vårdperioderna (tusen euro)
Hela Finland	520 502
Regionen	7 495
Askola	408
Lappträsk	210
Lovisa	1 206
Mörskom	110
Borgå	4 049
Pukkila	313
Sibbo	1 201

Tabell 2. Kostnader för vårdperioder orsakade av olycksfall och våld år 2015. Institutet för hälsa och välfärd.

Enligt figur 6 är olycksfall i hemmet och övriga olycksfall som inträffat på fritiden de allmännaste. Statistiken visar också att halka och fall är den klart allmännaste orsaken till olycksfall vad gäller personer över 65 år. Enligt antalet vårdperioder, vårddygn och patienter är den mest märkbara typen av olycksfall halka och fall hos alla åldersgrupper. Andelen av denna grupp av olycksfall är cirka 60–70 % av alla olycksfall i området.

Hos personer över 65 år är halka och fall de största orsakerna till olycksfall med dödlig utgång. Hos personer i arbetsför ålder (30–54 år) orsakas olycksfall med dödlig utgång mest av trafiken och bruket av rusmedel. (Olycksfallöversikt 2017, Institutet för hälsa och välfärd THL)

Figur 6. Typer av olycksfall som lett till sjukhusvård i östra Nyland åren 2002–2015. Institutet för hälsa och välfärd

5 Säkerhetsprogrammets tyngdpunkter

Arbetsgruppen har bedömt säkerheten och granskat responsen från kommunens invånare samt gjort en sammanställning av de centrala och mest aktuella delområdena med rekommendationer till åtgärder. Säkerhetsprogrammet har utarbetats enligt livscykelmodellen.

Delaktighet och medverkan

En god livsmiljö är en väsentlig faktor för livskvaliteten. En livsmiljö av hög kvalitet som fungerar i alla hänseenden utgör en helhet där olika befolkningsgrupper har möjlighet att ordna det vardagliga livet och tillfredsställa sina grundläggande behov såsom boende, service, arbete, friluftsliv, hobbyer, men också vila och privatliv. En god livsmiljö är även ekologiskt hållbar. (Miljöministeriet 2013).

Delaktighet och deltagande är faktorer som inverkar på individens upplevelse av välbefinnande och hälsa. En människa som upplever delaktighet kan påverka saker som berör en själv och omgivningen. Delaktighet kan mätas exempelvis med deltagande i organisationers arbete och beslutsfattande.

När säkerheten planeras, är det skäl att komma ihåg att det är just invånarna som har den färskaste informationen om säkerheten och säkerhetsriskerna i området.

Generellt kan man konstatera att närmiljöns snygghet och allmänna trivsamhet har betydelse både för säkerheten och för upplevelsen av säkerhet. Forskning visar att en nedskräpad och otrivsam miljö ökar brottsligheten. Genom underhåll och städning av gårdar och gator kan risken för olycksfall minskas. Exempelvis kan halkningsolyckor förebyggas genom effektiv halkbekämpning på vintern.

Ökade möjligheter att delta i arbetet för säkerhet och trivsel i den egna livsmiljön och det egna bostadsområdet är ett effektivt sätt att öka säkerheten och upplevelsen av säkerhet hos invånarna. Då blir invånarnas behov bättre beaktade, och samarbetet ökar också känslan av samhörighet.

Metoder att öka delaktigheten

Speciellt på landsbygden och glesbygden betonas betydelsen av invånarmedverkan, eftersom avstånden är långa och tjänsterna koncentrerade till städer. Invånarnas säkerhet och bostadsområdenas trivsamhet kan förbättras genom grannhjälp samt genom att invånarföreningar, byaföreningar och andra lokala samfund uppmuntras att göra en säkerhetsplan för den egna byn eller det egna bostadsområdet. Dessa säkerhetsplaner ska integreras i de kommunala säkerhetsprogrammen, och kommunerna ska tas med i genomförandet av planerna.

Säkerhetspromenader ordnas för att öka delaktigheten. I säkerhetspromenaden deltar, förutom invånare, också representanter för kommunens centrala verksamheter, exempelvis underhåll av gator och vägar samt planering av byggandet. Säkerhetspromenader är en bra metod för kartläggning av skolvägarnas säkerhet. Så kallade olyckstillbud syns inte i statistiken, och de rapporteras inte alltid till myndigheterna.

Invånarna kan också aktiveras med enkätundersökningar samt med informations- och diskussionskvällar, där invånarna kan lyfta fram problem och ge förslag till förbättringar för ökad trygghet. Under kvällarna kan också ges information om hjälpmedel och tekniska lösningar som ökar säkerheten.

Olika städkampanjer för ökad trivsel är effektiva inte bara i syfte att motverka brottslighet utan också för att öka känslan av samhörighet. Exempelvis rörelsen "Ett skräp per dag" bygger på idén att en snygg miljö förebygger nedskräpning. En snygg miljö ökar också människornas känsla av säkerhet. En nedskräpad miljö medför otrygghet, likgiltighet och andra problem. "Ett skräp per dag" har fått många nedskräpare att ifrågasätta och ändra sitt handlingsätt.

Sociala medier

Nya teknologiska lösningar och innovationer har revolutionerat den dagliga ärendehantering och kommunikationsformer mellan människor. Med hjälp av teknologin kan man få bättre möjligheter att klara sig hemma och förbättra säkerheten, livskvaliteten och tillgången på tjänster. I den digitala världen blir det lättare att ha kontakter och växelverkan med närstående och t.ex. vårdpersonalen.

Användningen av sociala medier är ändå knuten med risker och olika utmaningar som man måste vara medveten om och identifiera. Hos barn och unga är typiska problem upprepande störning, oönskade kontakter, ärekränkning eller spridande av privata uppgifter och identitetsstölder. Ytterligare problem i sociala medier är spridande av falska nyheter och bedrägerier. Det är viktigt att man i sin egen tidsanvändning hittar en balans mellan webben och övriga aktiviteter.

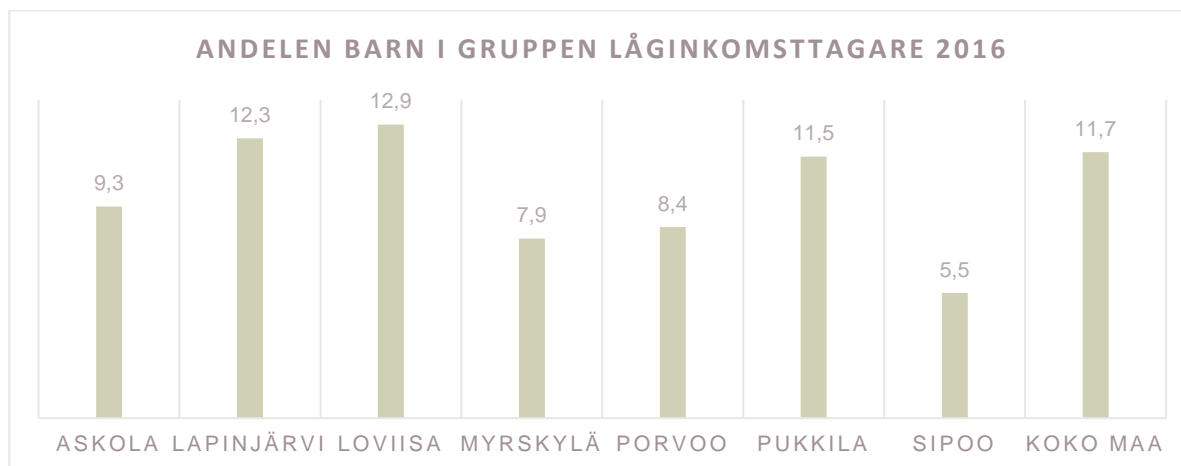
Säkerheten bland barn och unga

Det finns stora skillnader i nativitet och antal barnfamiljer i områdets kommuner (tabell 3). Av områdets kommuner har Askola, Borgå, Pukkila och Sibbo en större andel 0–6-åringar än genomsnittet i hela landet som är 7,3 %.

Andelen 0–6-åriga av befolkningen (%) år 2017	
Askola	8,7
Lappträsk	5,8
Lovisa	6,1
Mörskom	6,7
Borgå	7,5
Pukkila	7,7
Sibbo	8
Hela landet	7,3

Tabell 3. Andelen 0-6-åriga av befolkningen år 2017. Institutet för hälsa och välfärd. Sotkanet.

Barns och ungas trygghet beror väsentligen på föräldrarnas välbefinnande. Den materiella välfärden i området är i genomsnitt bättre än i hela landet. Enligt Statistikcentralens statistik för inkomstfördelning ligger andelen barn i gruppen låginkomsttagare i största delen av kommunerna i östra Nyland under medelvärdet för hela landet (14,3).

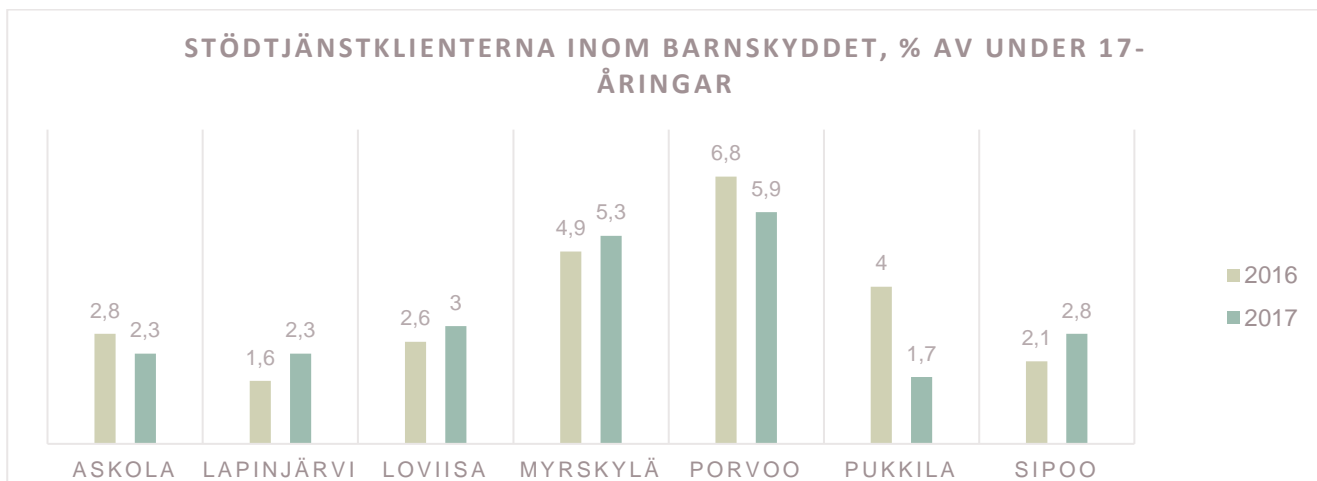
Figur 7. Andelen barn i gruppen låginkomsttagare 2016. SotkaNet.

Indikatorn anger andelen personer under 18 år i hushåll med låga inkomster i procent av alla personer under 18 år som bor i området. Gränsen för låg inkomst är 60 procent av de finländska hushållens disponibla ekvivalenta medianinkomster (enligt den förnyade OECD-skalan) respektive år. Bortsett från Askola och Mörskom har de övriga kommunernas placering försvagats jämfört med år 2015. Att familjen har låga inkomster är en belastningsfaktor för hela familjen och kan orsaka otrygghet och en känsla av att vara utomstående samt öka marginalisering.

I området är sysselsättningsläget för unga personer bättre än genomsnittet i hela landet. Den andel av arbetskraften som utgjordes av arbetslösa personer under 25 år var 31.12.2016 i hela landet 17,3 %. I östra Nyland var de unga arbetslösa personernas andel högst i Lovisa, 16,5 % och lägst i Sibbo, 11,4 %. Utkomststöd betalades år 2016 i hela landet till 9,1 % av alla barnfamiljer. I östra Nyland fanns det endast i Mörskom (10,3 %) och i Lovisa (9,3 %) flera barnfamiljer än i hela landet i medeltal som lyfte utkomststöd.

Det är en utmanande uppgift att utvärdera barns mentala välbefinnande och deras upplevelse av trygghet. Miljön kan medföra säkerhetsrisker genom avsaknad av offentliga kommunikationsförbindelser i synnerhet för skolbarn samt för ungdomar som rör sig mycket t.ex. med cykel eller moped.

Bland stödtjänstklienterna inom barnskyddets öppenvård år 2017 i hela landet fanns 4,4 % av befolkningen i motsvarande ålder. Av kommunerna i östra Nyland fanns det endast i Borgå och Mörskom mer barn bland stödtjänstklienterna inom barnskyddets öppenvård än i hela landet. Jämfört med år 2016 har antalet barn som finns bland stödtjänstklienterna inom barnskyddets öppenvård minskat i Askola, Borgå och Pukkila men stigit i Lapträsk, Lovisa, Sibbo och Mörskom. Familjernas egna nätverk för stöd och hjälp är ofta inte tillräckliga. Därför behövs det stöd från samhället, i ett så tidigt skede som möjligt.

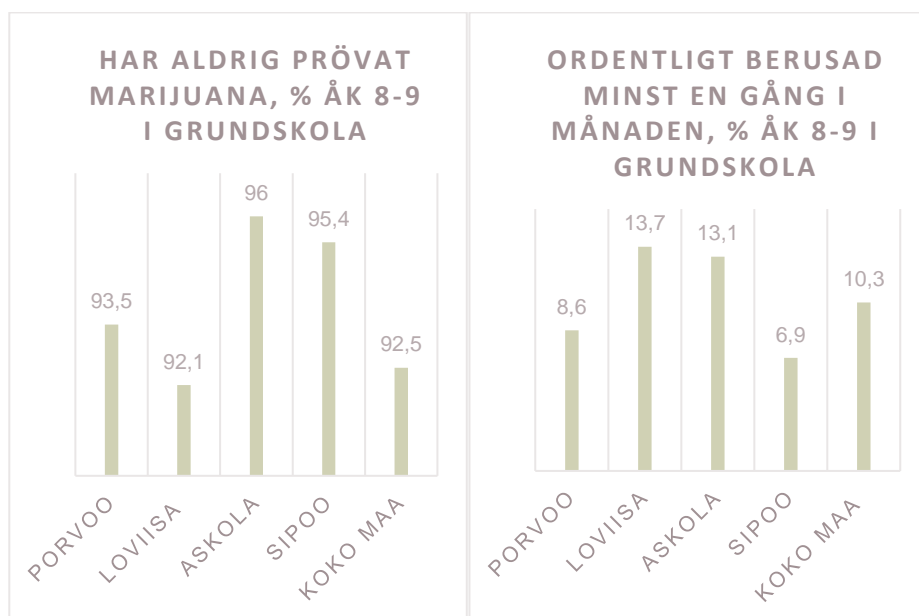
Figur 8. Stödtjänstklienterna inom barnskyddet 2017, % av alla under 17-åringar. Sotkanet.

Säkerhetsrisker

Med tanke på säkerheten för barn och unga har arbetsgruppen i sitt program lyft fram två teman som utgör betydande risker för barns och ungas säkerhet. Dessa är rusmedel och mental hälsa.

Rusmedel

Användning av rusmedel är en stor säkerhetsrisk för den ungas hälsa och utveckling. En berusad person är olycksbenägen och utgör en risk i trafiken. Berusade unga kan också väcka en känsla av osäkerhet i den närmaste miljön (figurerna 9 och 10).

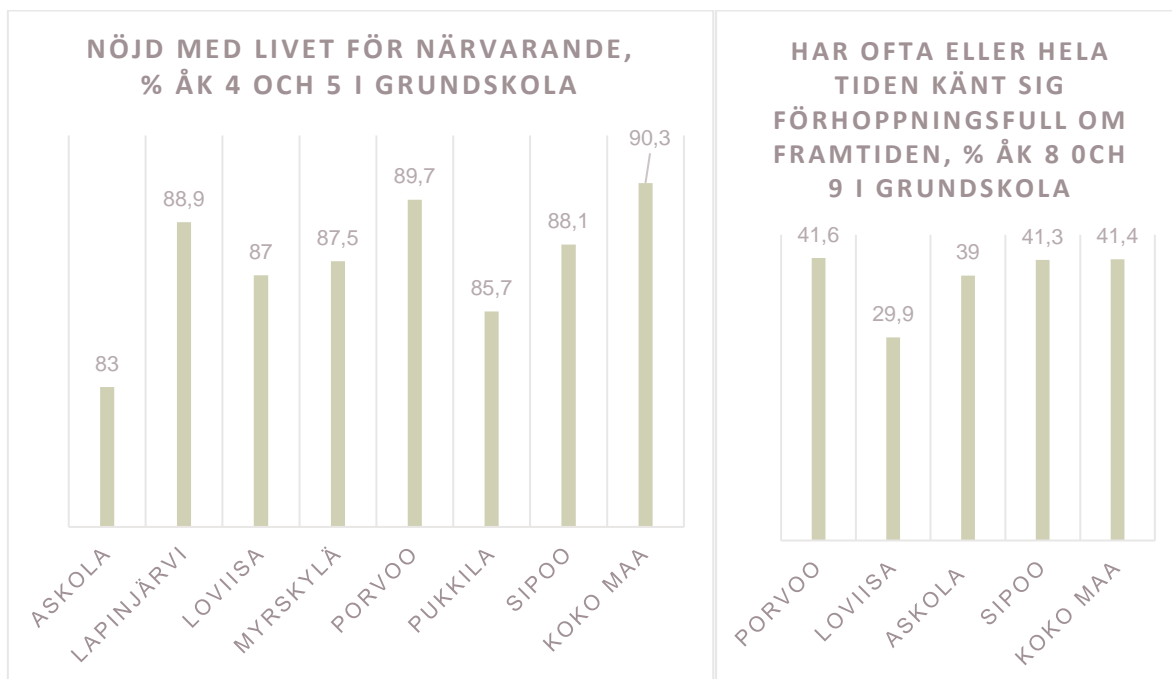
Figurer 9–10. Användning av rusmedel bland unga. Enkäten Hälsa i skolan 2017. Institutet för hälsa och välfärd.

Även om bruket av cannabisprodukter i allmänhet har ökat under de senaste åren, har största delen av eleverna i årskurserna 8 och 9 i grundskolan aldrig provat dem.

Ungas drickande för att bli full har i östra Nyland fortsatt minska jämfört med den förra skolhälsoenkäten. Den nedgående trenden kan upptäckas i hela Finland.

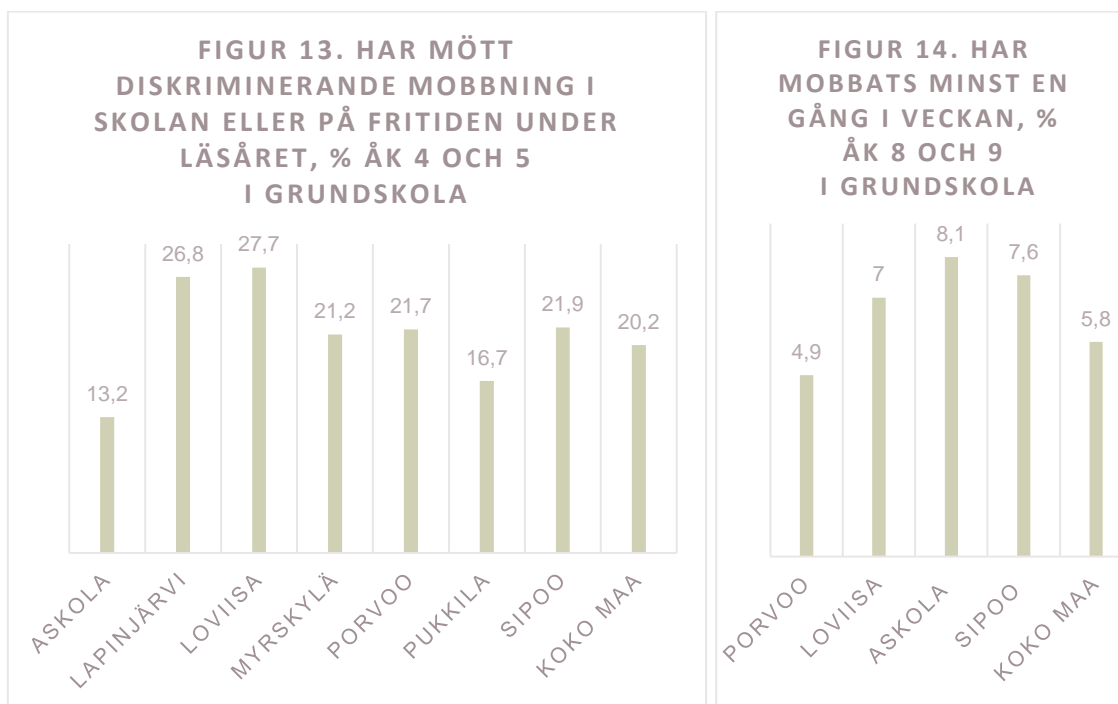
I skolhälsoenkäten är kommunernas resultat uträknade enligt den kommun där läroanstalten är belägen. Kommunvisa uppgifter från Mörskom, Pukkila och Lapträsk finns inte att få om högstadieskolorna.

Ungas psykiska välbefinnande

Figurer 11–12. Ungas psykiska välbefinnande. Enkäten Hälsa i skolan 2017. Institutet för hälsa och välfärd.

Största delen av 4–5-klassisterna är mycket nöjda med livet och även högstadie-eleverna är förhoppningsfulla gällande framtiden. Endast i Lovisa har ungdomarna svårare att tro på framtiden än ungdomar i genomsnitt. Det är ändå bra att komma ihåg att en stor del av de unga ställer sig hoppfulla till framtiden. I diskussionen om ungas välbefinnande kan man upptäcka ett problemcentrerat förhållningssätt i stället för att man skulle närma sig frågan på ett positivt och resurscentrerat sätt.

Figurer 13–14. Mobbning. Enkäten Hälsa i skolan 2017. Institutet för hälsa och välfärd.

Enligt skolhälsoenkäten förekommer i Lovisa, Askola och Sibbo mer mobbning i skolan hos eleverna i årskurserna 8 och 9 än i hela landet (figur 14).

Man vet att mobbningen i skolan försvagar både det psykiska och fysiska välbefinnandet. Den är en av de riskfaktorer som kan leda till marginalisering och kan i värsta fall leda till extrema handlingar. I området har man försökt förebygga mobbning i skolan med olika konkreta åtgärder, t.ex. med programmet KiVa Skola. Skolhälsoenkätens resultat visar hur viktigt det förebyggande arbetet är.

Säkerheten bland personer i arbetsför ålder

I östra Nyland varierar antalet personer i arbetsför ålder (15–64 år) i olika kommuner mellan 56,4 och 63,4 % av befolkningen. Finlands demografiska försörjningskvot försvagas från år till år till följd av det minskande antalet personer i arbetsför ålder. I östra Nyland är den demografiska försörjningskvoten 63 (per hundra personer i arbetsför ålder finns det 63 personer som måste försörjas). I hela landet är försörjningskvoten 60,1.

Säkerhetsrisker

Temat som granskas i analysen av säkerheten för personer i arbetsför ålder är trafiksäkerhet, arbetslöshet, våldsbrott samt användning av rusmedel.

Den vuxna befolkningens trafiksäkerhet

För unga personer är risken för trafikolyckor oroväckande hög i åldern 15–24 år, varefter sannolikheten för trafikolyckor som leder till personskador hålls nästan på en normal nivå under hela medelåldern. Efter detta börjar antalet trafikolyckor minska men en pålitlig uppgift om antalet olyckor i förhållande till trafikarbeten finns inte att få i fråga om kommunerna i östra Nyland. I nästan alla

trafikolyckor hos den vuxna befolkningen är parterna antingen bilens förare eller passagerare. Årligen drabbas cirka 120 personer mellan 25 och 65 år i östra Nyland av en trafikolycka som leder till personskada. Antalet dödsfall varierar årligen, t.ex. år 2017 dog 11 personer i vägtrafiken. I cirka 5 % av alla vägtrafikolyckor hade någon av de inblandade varit alkoholpåverkad.

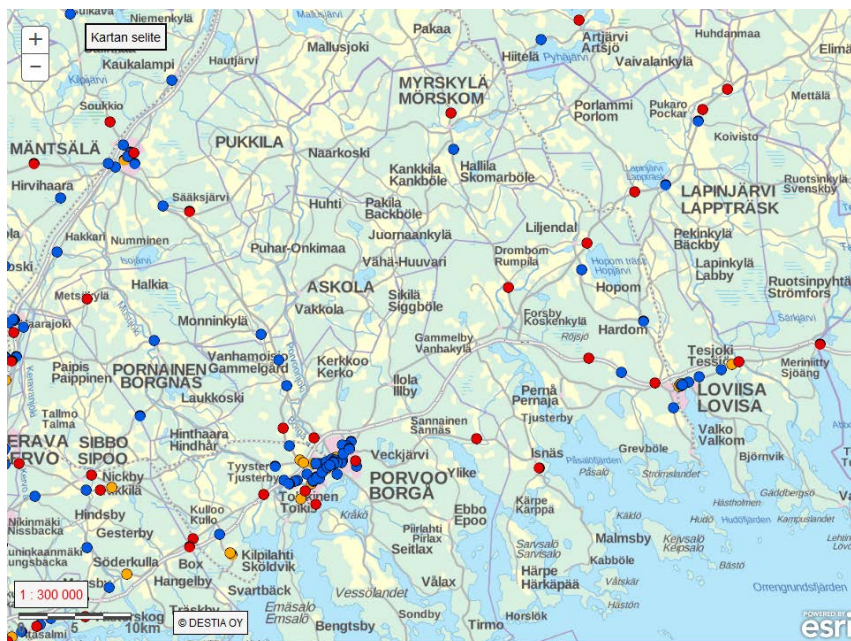
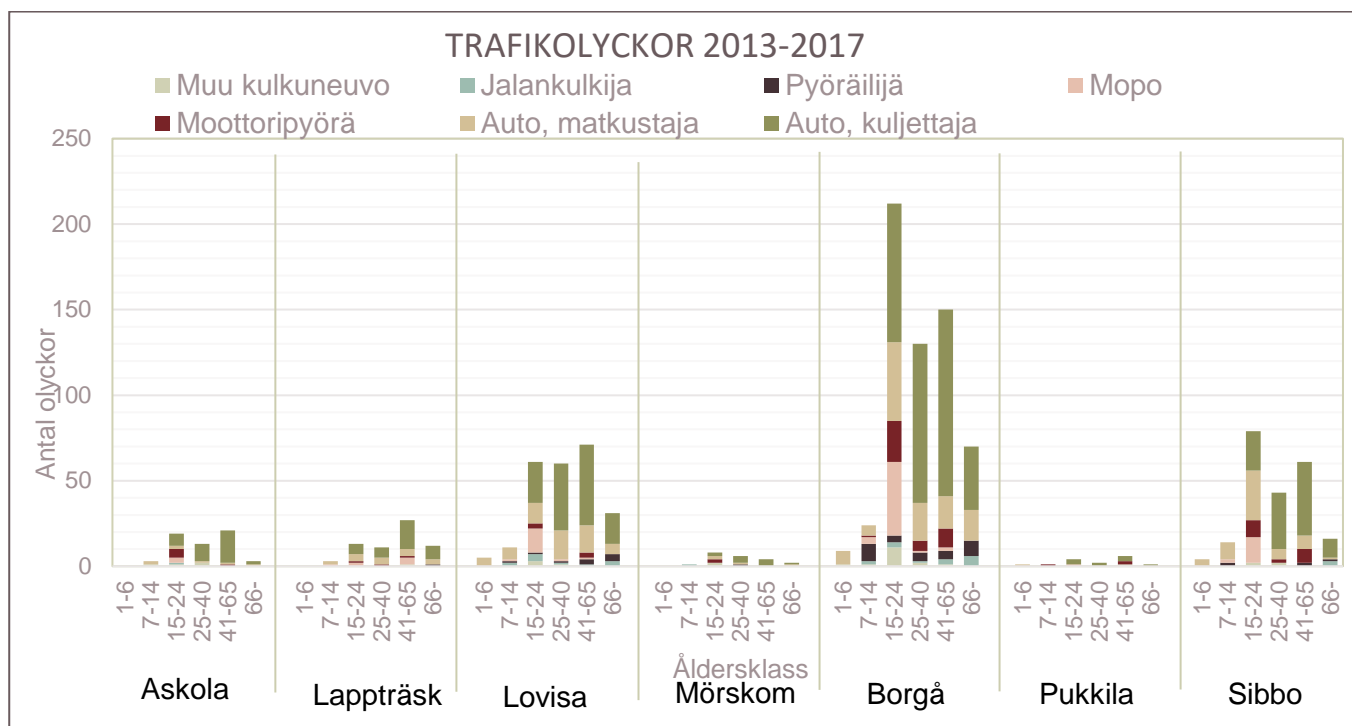

Bild 6. Koncentrationen av trafikolyckor i östra Nyland åren 2013–2017. Röd anger en olycka med dödlig utgång, blå anger en olycka där minst 2 personer har skadat sig och gul anger en olycka där det uppkom minst 5 materiella skador. Destia Oy.

På riksnivå är ett av målen för trafiksäkerhetsarbetet att inga utomstående ska bli offer för trafikolyckor. Målet uppnås naturligtvis inte med enbart lokala åtgärder. Också många åtgärder på riksnivå behövs. Lokala åtgärder kan innefatta t.ex. snabb vård efter en olycka, förbättringar i trafikmiljön, hastighetsbegränsningar samt övervakning av hastighetsöverträdelser och andra trafikförseelser. Också uppföljningen av körhälsa kommer i fortsättningen att ytterligare betonas.

Figur 15. Trafikolyckor åren 2013 – 2017. Olyckor som lett till personskador som polisen har fått kännedom om enligt kommuner, det totala antalet enligt åldersgrupper. Destia Oy.

Arbetslöshet

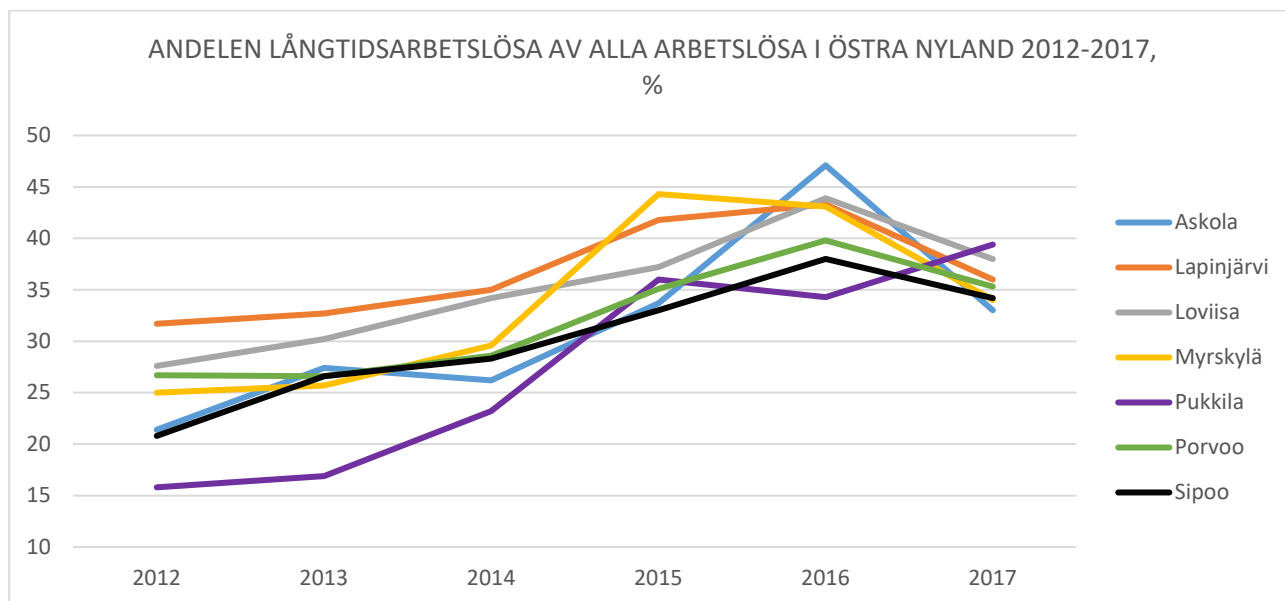
I arbetslösheten ingår en regelbunden säsongvariation. Arbetslösheten ökar om somrarna och vid årsskiftet, när bl.a. skolorna slutar och många visstidsanställningar går ut. I hela landet var antalet arbetslösa arbetssökande, permitterade medräknade, vid slutet av januari 2018 sammanlagt 238 000 personer och arbetslöshetsgraden var 8,8 %. Arbetslöshetsgraden i januari i fjol var 9,2 %. Antalet sysselsatta i januari 2018 var 71 000 större än i januari 2017.

Inom Nylands NTM-centrals område var antalet arbetslösa arbetssökande vid slutet av januari 78 818, där också heltidspermitterade ingår. Jämfört med föregående månad minskade antalet arbetslösa med 1 927 personer. På ett år, från januari 2017 till januari 2018, minskade antalet arbetslösa med 13 730 personer (-14,8 %). Arbetslöshetsgraden inom Nylands NTM-centrals område i januari var 9,3 %.

Arbetslöshetsgrad och andelen långtidsarbetslösa i östra Nyland								
	31.12.2015		31.12.2016		31.12.2017		30.6.2018	
	%	av dessa > 1 år	%	av dessa > 1 år	%	av dessa > 1 år	%	av dessa > 1 år
Askola	10,3	33,7	8,3	37,1	7,2	34,1	6,8	28,7
Lappträsk	14,2	41,8	11,1	43,3	10,0	36,0	8,5	36,2
Lovisa	14,6	37,2	12,3	43,9	10,8	38,0	10,7	33,0
Mörskom	14,4	44,3	13,6	43,1	12,7	33,9	11,2	39,0
Borgå	11,4	35,1	10,2	39,8	9,4	35,3	8,8	32,7
Pukkila	9,1	36,0	10,6	34,3	10,0	39,4	9,5	39,3
Sibbo	7,3	33,0	7,4	38,0	6,1	34,2	6,0	31,5

Tabell 4. Arbetslöshetsgrad och andelen långtidsarbetslösa per kommun åren 2015–2018. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland. Sysselsättningsöversikt, juni 2018.

På riksnivå förutser man att den uppgående utvecklingen i ekonomi och sysselsättning fortsätter. De positiva utsikterna omfattar i praktiken hela landet och tecken på att trenden skulle brytas kan inte ses på någon region. Arbetslösheten har fortsatt minska inom alla regioner och långtidsarbetslösheten och arbetslösheten bland unga har gått nedåt.

Figur 16. Andelen långtidsarbetslösa av alla arbetslösa i östra Nyland 2012-2017, %. Arbets- och näringsministeriet, Närings- trafik- och miljöcentralen Regionala utvecklingsutsikter. Meddelande 2/2017 25.9.2017

Observationsdag årligen 31.12

Kommunernas ansvar för arbetslösa

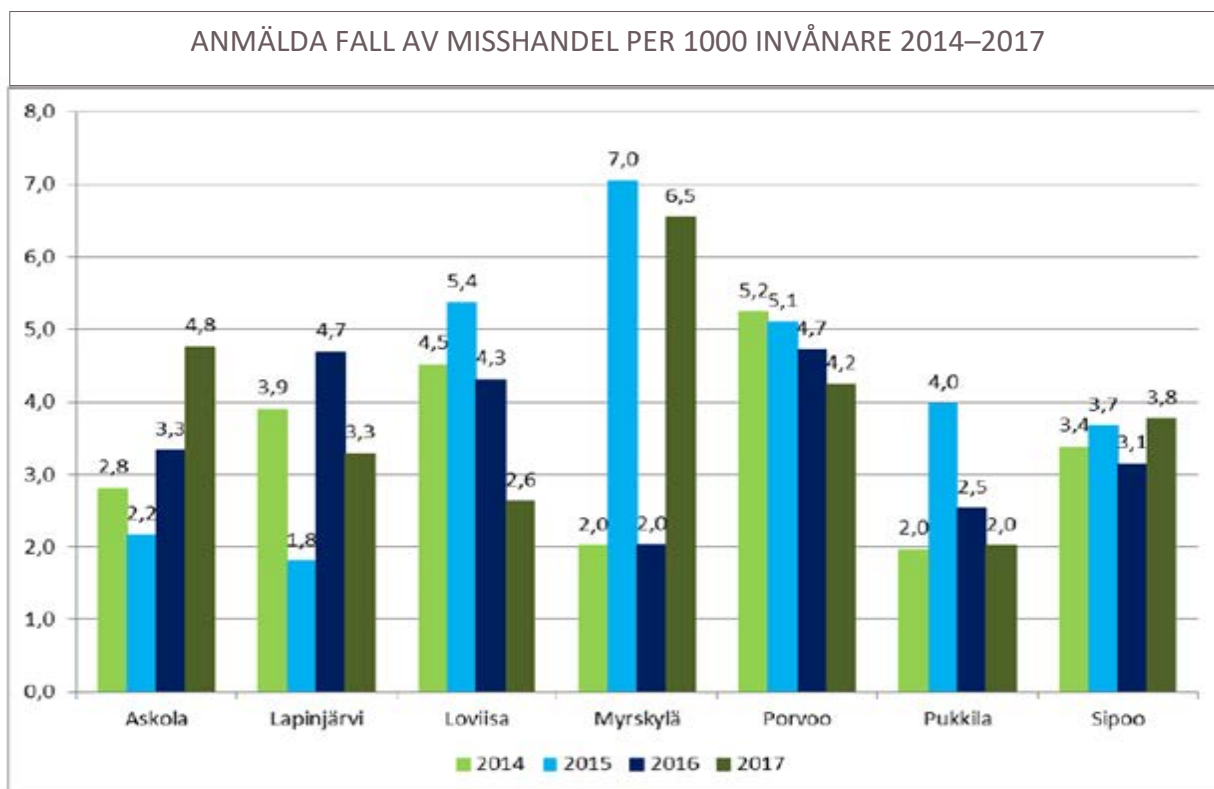
Lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (183/2014) betonar kommunernas roll och ansvar för aktiva åtgärder för långtidsarbetslösa. Lagen trädde i kraft 1.1.2015. Dess centrala mål är att minska långtidsarbetslösheten. Den sektorsövergripande samservicens framtid i samband med landskapsreformen är än så länge öppen. Ansvaret för åtgärder mot arbetslösheten kommer åtminstone delvis att övergå till landskapen.

Kommunernas roll som betalare av arbetsmarknadsstöd har ökat efter lagändringen som trädde i kraft 1.1.2015. Kommunens andel av kostnaderna efter 300 arbetslöshetsdagar är 50 %.

Arbetsmarknadsstödet kommunandel i kommunerna i östra Nyland nådde sin topp åren 2015 och 2016. År 2017 började avgiftsandelarna minska.

Misshandel

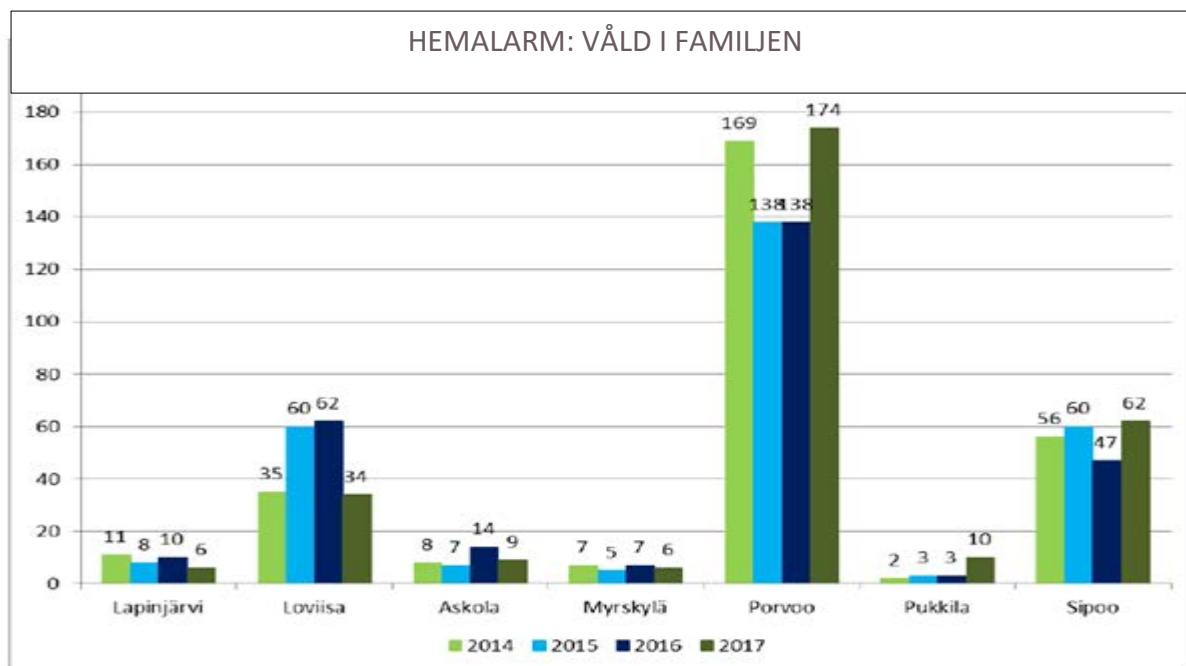
Polisens statistik över anmälda misshandelsbrott ger en bild av våldets omfattning i kommunen (figur 17). Även om den dolda brottsligheten utgör en stor del av våldsbrotten (80-85 %) har så många våldsbrott i de flesta kommunerna kommit till polisens kännedom att uppgifterna är jämförbara.

Figur 17. Anmälda fall av misshandel per 1000 invånare 2014–2017. Polisens statistik.

Den som begår fysiskt våld mot någon eller skadar någons hälsa, tillfogar honom smärta eller försätter honom i medvetlöshet tillstånd, gör sig skyldig till misshandel. I strafflagen indelas misshandelsbrotten enligt gärningens allvarlighet i tre kategorier: misshandel, lindrig misshandel och grov misshandel. Hos de båda könen är åldersfördelningen bland dem som upplevt våld ungefär densamma: såväl för män som för kvinnor är risken för att bli utsatt för våld störst i åldern 15–24 år. Enligt offerundersökningar blir män oftast utsatta för våld på restauranger, på gatan eller i arbetet, kvinnor däremot i arbetet.

Som våld i par- och familjerelationer räknas allt fysiskt, sexuellt eller psykiskt våld, eller hot om våld, mot familjemedlem eller person i en nära relation. Med våld avses handlingar som begås mot offrets vilja och som orsakar denne lidande. Största delen av allt våld i par- och familjerelationer begås på privata platser, förövaren hör till offrets närmaste krets och våldet upprepas ofta.

Figur 18. Hemalarm: våld i familjen. Polisens statistik.

Antalet polisanmälningar om våld i par- och familjerelationer står i ungefär i proportion till kommunens invånarantal. I de minsta kommunerna förekommer endast några fall (figur 18).

De centrala principerna på riksnivå i arbetet mot våld är att identifiera våld och dess riskfaktorer, att ingripa tidigt och att förebygga återfall. Arbetet för att minska våldet ska ske genom ett integrerat samarbete mellan myndigheter och andra medverkande. En förutsättning för goda resultat i arbetet för att minska våldet är att vissa grundläggande krav uppfylls i samhället. Förebyggande av marginalisering, integrering av marginaliserade och välfärdstjänster är viktiga delar av arbetet mot våld. Mental hälsa och tjänster för mental hälsa är av central betydelse. Också en kulturreform behövs: man bör inte godkänna våld i någon som helst form.

På det lokala planet har de sociala myndigheterna en stor roll i bekämpningen av bakgrundsfaktorer till våld, men också tredje sektorn kan vara till hjälp vid bekämpningen av sociala problem. Misshandel på allmän plats har ofta ett samband med rusmedel och utskänkningsställen. Genom identifiering av dessa objekt och samarbete med myndigheter och företagare kan man också försöka minska våldet.

En lag om skyddshem trädde i kraft 1.1.2015. Lagen innebär att staten tagit över ansvaret för finansieringen av skyddshem och verksamheten styrs av social- och hälsovårdsministeriet. Antalet skyddshemsplatser kommer att öka i Finland. Syftet med denna lag är att utveckla högklassiga skyddshemstjänster som är heltäckande med tanke på klienternas situation. Skyddshemstjänsterna är avsedda för alla personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld, såväl kvinnor som män, ensamma eller tillsammans med sina minderåriga barn. Skyddshemmen ger skydd och omedelbar krishjälp till personer som är utsatta för våld i nära relationer.

Användning av rusmedel

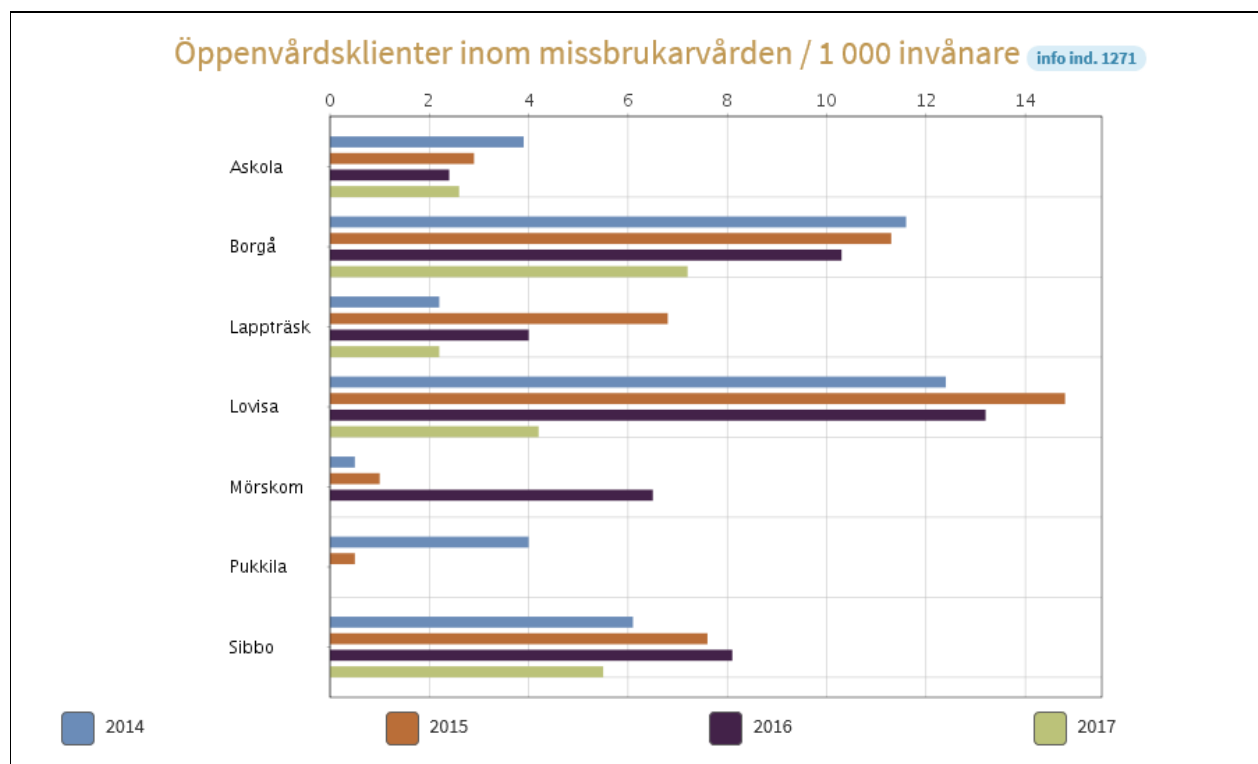
Alkohol är den vanligaste enskilda orsaken till olycksfall, olyckor och våld. Vid sidan av trafikolyckor anknyter den också till andra olyckor såsom halka och fall samt till förgiftningar och drunkningar. Cirka två av tre dödsfall i olyckor hos befolkningen i arbetsför ålder orsakas av användning av rusmedel. Ett utmanande hot mot säkerheten är alkoholrelaterat våld, som är den centrala orsaken till brott mot liv. Missbruk hör ofta ihop med marginalisering, vilket kan leda till att personen hamnar utanför samhället eller till brottsligt liv.

Kostnaderna för alkohol- och narkotikaskador består i huvudsak av kostnaderna för att behandla och reparera skadorna. Den förebyggande missbrukarvårdens andel av kostnaderna är ungefär en procent. En förutsättning för upprätthållande av god inre säkerhet är att förbrukningen av alkohol begränsas och att det satsas på förebyggande missbrukarvård. (Källa: Institutet för hälsa och välfärd).

Den förebyggande missbrukarvården påverkar

- kunskaperna, attityderna och rättigheterna med avseende på rusmedel
- skyddsfaktorer och riskfaktorer för skador
- förbrukningssätt, tillgänglighet, utbud och skador

Erfarenhetsexperter och tredje sektorn bör delta i utveckling, planering och genomförande av missbrukartjänsterna.

Figur 19. Kunder inom missbrukarvårdens öppna tjänster/1 000 invånare. Sotkanet.

Säkerheten bland äldre personer

Inrikesministeriet publicerade 18.3.2011 ett säkerhetsprogram för äldre. Programmet uppdaterades i januari 2018. Säkerhetsprogrammets centrala budskap är att äldre personers säkerhet inte blir bättre bara genom åtgärder som myndigheterna för den inre säkerheten vidtar utan mer genom ett nära och bredbaserat samarbete med olika myndigheter och organisationer. Säkerhetsarbetet ska vara klientorienterat, och de äldres önskemål och behov ska beaktas.

Befolkningsprognos 2015, personer över 65 i östra Nyland						
	2015	2020	2025	2030	2040	Befolknings- tillväxt
65–74-åringar	11 477	12 513	11 992	12 557	12 488	1 011
75–84-åriga	5 546	6 815	9 199	10 178	10 671	5 125
85 år fyllda	2 236	2 517	2 925	3 820	6 064	3 828
Totalt	21 274	23 865	26 141	28 585	31 263	9 989

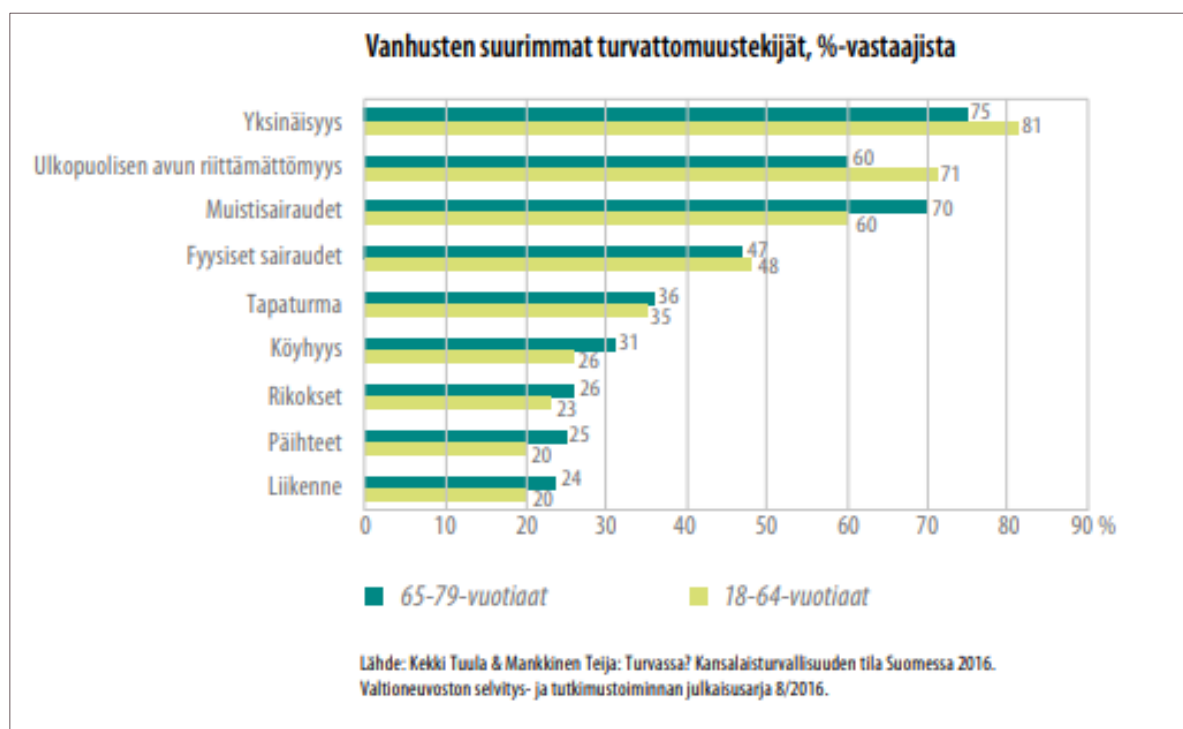
Tabell 5. Befolkningsprognos 2015, personer över 65 i östra Nyland. Statistikcentralen

Säkerhetsrisker

Människors känsla av otrygghet kan öka med åldern trots att risken för en äldre person att bli offer för brott är ganska liten. Tidigare kunde bra säkerhet betraktas som frånvaro av hot. Numera är också det hur vi upplever olika fenomen en del av säkerheten.

Bland de viktigaste säkerhetsfaktorerna för äldre lyfts fram en trygg närmiljö, åtgärder mot ensamhet och ökad delaktighet.

Enligt undersökningen Läget för medborgarnas säkerhet i Finland 2016 (Kansalaisturvallisuuden tila Suomessa 2016) anses de största osäkerhetsfaktorerna hos äldre personer vara ensamhet, otillräckligheten av utomstående hjälp och minnessjukdomar. I de öppna svaren nämndes särskilt bluffar och bedrägerier och utnyttjande, vilka hör till brotten som anges i figur 20 samt de närmastes nonchalans förenade med bristfälliga tjänster för äldre, varför äldre personer drabbas av dålig näring, fel medicinering samt rädslor. De osäkerhetsfaktorer som äldre personer själva upplever är nästan likadana som dem som yngre svarare upplever. Äldre personer (65–79 år) nämnde dock minnessjukdomarna som större hot än otillräckligheten av utomstående hjälp. Dessutom tyckte de oftare än personer i åldern 18–64 att rusmedel, trafik, brott, fattigdom, olyckor och minnessjukdomar hotar äldre personers säkerhet.

Figur 20. De största osäkerhetsfaktorerna hos äldre personer. Undersökningen Läget för medborgarnas säkerhet i Finland 2016.

Ensamhet och delaktighet

De negativa effekterna av ensamhet kan vara påtagliga. Enligt forskning kan ensamhet öka risken för många problem. Den kan t.o.m. leda till behov av vård på institution.

Hur man upplever ensamhet är mycket personligt, och varierande saker kan ligga till grund för upplevelsen. Ensamhet bottnar i den egna upplevelsen men kan också bero t.ex. på brist på möjligheter att tillbringa tid med andra människor. Många saker kan bidra till upplevelsen av ensamhet, t.ex. förändringar i livet, brist på nära människor, en nära människas död, rädslor och fördomar, sjukdom, minnesproblem, bostadsort och ekonomiska problem.

Vänverksamheten som olika organisationer erbjuder är ett viktigt sätt att minska ensamheten hos äldre personer. Också med hjälp av uppsökande och upphittande äldrearbete finner man ensamma äldre personer som är i behov av service. Det uppsökande arbetet har utförts i dess olika skeden i samarbete med församlingar, kommuner och organisationer.

Olycksfall

Olycksfall är den fjärde allmännaste dödsorsaken bland finländarna. Dödligheten i olycksfall är i Finland tydligt högre än i de andra nordiska länderna och siffran är nästan dubbel jämfört med genomsnittet i EU. De vanligaste olycksfallen hos äldre personer är fall eller fall från låg höjd som utgör cirka 80 % av olycksfallen.

Kuolinsyynä tapaturmainen kaatuminen tai putoaminen			
	v. 2011	v. 2014	v. 2016
Yli 65-vuotiaat	992	991	1 046
Koko väestö yht.	1 212	1 141	1 196

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolemansyyt [verkkajulkaisu]

Tabell 6. Fall eller fall från låg höjd som dödsorsak. Finlands officiella statistik. FOS.

Det är viktigt att öka säkerheten i boendet, eftersom de flesta olycksfallen hos äldre personer inträffar hemma eller i den närmaste omgivningen.

Bekämpning av olycksfall är ett effektivt sätt att påverka de äldres livskvalitet och funktionsförmåga. Då kan de äldre som önskar det bo i sitt eget hem så länge som möjligt. Balanssinnet är en central förutsättning för förmågan att röra sig.

Brandsäkerhet

Brandsäkerheten i äldre personers bostäder borde ofta utvecklas och en äldre person upptäcker nödvändigtvis inte dessa brister eller kan inte åtgärda dem. För en äldre person kan det t.ex. vara svårt att byta batteri i en brandvarnare som är fäst i taket. Antalet branddöda i Finland är märkbart stort i förhållande till antalet branddöda i andra västeuropeiska länder. I Finland dör fler människor i bränder än i de andra nordiska länderna. Antalet branddöda har förutsetts fortfarande stiga i och med att de stora åldersklasserna som föddes efter kriget blir äldre.

Palokuolemat iän mukaan luokiteltuna:			
Ikä	v. 2011	v. 2014	v. 2016
60–69 v.	18	22	27
70–79 v.	9	14	12
yli 80 v.	5	5	7
Koko väestö yht.	66	86	81

Lähde: Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO

Tabell 7. Branddöda enligt ålder åren 2011–2016. PRONTO-statistik, räddningsverket.

Väld mot individen

I den nationella brottsofferundersökningen syns säkerheten hos personer i pensionsåldern som god. Den nationella brottsofferundersökningen visar att personer i åldern 65–74 upplever väsentligt mindre våld och hot än yngre åldersgrupper.

Eräiden rikosten uhrin:

Eräiden rikosten uhrin	v. 2011	v. 2014	v. 2016
Pahoimpitelyrikokset yht.			
yli 65-vuotiaat	730	815	870
koko väestö yht.	39 277	32 138	32 969
Ryöstörikokset yht.			
yli 65-vuotiaat	102	116	103
koko väestö yht.	1 718	1 784	1 743

Lähde: StatFin-tilastotietokanta

Tabell 8. Brottsoffer för misshandel och rån. Källa: Statistikdatabasen StatFi, Statistikcentralen.

Äldre personers svaga ställning utnyttjas ändå i brottsligt och oetiskt hänseende. Detta förekommer i form av olika slags "tvångsförsäljning", såsom oetiska former av telefonförsäljning eller försäljning av onödiga produkter eller tjänster, såsom onödiga husrenoveringar och onödiga försäkringar. Äldre personer har blivit lurade t.ex. på placeringsverksamhet, deras lösenord har blivit stulna och man har kommit åt deras bankkoder, de har blivit rånade av bl.a. "falska poliser" eller rånare på gatan. Också nya former av illabehandling, såsom brottslighet och bedrägerier på webben, berör allt oftare även äldre personer.

Frivillig- och byaverksamhetens betydelse för säkerheten

Det åldrande samhället är en ny verksamhetsmiljö, där organisationer och frivillig verksamhet söker sin plats. Den åldrande befolkningen bör ses som en resurs med många ansikten, med allt bättre utbildning och allt bättre hälsa. Den åldrande befolkningen har också en stor potential inom organisationer och frivillig verksamhet och olika undersökningar visar att deltagandet i frivillig verksamhet är ett viktigt sätt för äldre personer att upprätthålla hälsan och välbefinnandet.

I arbetet för att främja hälsan och välbefinnandet bland äldre betraktas tredje sektorn som en särskilt viktig resurs, eftersom tredje sektorns organisationer och föreningar genom sin frivilliga verksamhet kan erbjuda de äldre inte bara hjälp och stöd utan också meningsfulla uppgifter att utföra, samhörighet och samhällsdeltaktighet.

Byaföreningar och andra aktörer på landsbygden har en betydande roll då de i byar arrangerar utbildningar om och evenemang kring säkerhet och beredskap tillsammans med t.ex. Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland SPEK, FRK och liknande organisationer. Byarnas egna säkerhetsplaner skapar en bra grund för olika föreningars verksamhet med planeringen och genomförandet av den egna byns säkerhet tillsammans med kommunerna och andra myndigheter.

6 Utvecklingsåtgärder

Säkerhetsprogrammets centrala teman har angetts i tabellen nedan med åtgärdsrekommendationer. I tabellen visas också indikatorer som används i uppföljningen.

Tabellen nedan är en sammanställning av de åtgärdsrekommendationer som utgör stommen för verkställandet av ett lokalt säkerhetsprogram. Åtgärdsrekommendationerna är avsiktligt formulerade som större helheter för att göra det möjligt att utarbeta egna planer för respektive kommun. På basis av dessa rekommendationer utarbetar varje kommun en egen plan för praktiska åtgärder och resurser med beaktande av kommunens och invånarnas behov. Kommunerna ska också specificera vilka instanser som ansvarar för åtgärderna.

<i>Målgrupp</i>	<i>Mål</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Uppföljning</i>
<i>Kommunens invånare</i>	Ökad trygghetskänsla genom delaktighet och utbildning	Säkerhetspromenader Invånarna i byarna och bostadsområdena gör upp egna säkerhetsplaner Evenemang med temat "En säker by"	Antal/kommun Resultaten av säkerhetsenkäter (kommunernas och byarnas egna) Antalet säkerhetsplaner i byarna, genomförande och uppdatering av planerna Antalet arrangerade evenemang och antalet deltagare
	Ökad samhörighet	Olika aktörers regelbundna och målinriktade samarbete (offentliga sektorn, privata sektorn och tredje sektorn tillsammans), t.ex. ökade verksamhetsmöjligheter för invånarna, utbud av verksamhetslokaler, ökade resurser Organiserad grannhjälp, gårdskarlar i byarna	Resultaten av säkerhetsenkäter (kommunernas och byarnas egna) Kommunernas egen uppföljning Verksamhetens kvantitet och kvalitet i byarna
	Riskerna i den data-tekniska miljön (ICT-miljön) beaktas i framtiden	Förebyggande information och handledning Kurser i trygg nätanvändning, trygghetskvällar	

<i>Målgrupp</i>	<i>Mål</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Uppföljning</i>
	Interaktiv kommunikation	Kommunerna och myndigheterna ger information via många kanaler Klar webbkommunikation Kommunernas egen webbplats har en sida där det berättas om säkerhet Byarna har på sina webbsidor byns egen säkerhetsplan samt ett "säkerhetskort" som innehåller alla viktiga kontaktuppgifter som anknyter till invånarnas säkerhet	Antalet kommunikationshändelser Antalet kommunikationskanaler Antalet säkerhetsplaner i byar Uppdaterade planer finns tillgängliga för byborna
<i>Barn och unga</i>	Uppföljning av barnfamiljernas välbefinnande	Stärka föräldraskapet och utveckla förebyggande tjänster i enlighet med kommunernas välfärdsplaner för barn och unga	Skolhälsoenkäten THL:s (Institutet för hälsa och välfärd) statistik om barnskydd THL:s statistik om barnfamiljer som får utkomststöd
	Minskat missbruk bland ungdomar	Kommunernas åtgärder som ska stärka ett balanserat, rusmedelsfritt liv hos unga Exempel: Mångformig fostran om rusmedel där personer i olika åldrar får medverka	Uppföljning av skolhälsoenkätens resultat (unga och droger)
	Förstärkande av barnens och de ungas psykiska välbefinnande	Vidareutveckling av tjänster med låg tröskel och i samband med dem införande av en handlingsmodell med familjecenter Utveckling av tidiga psykiatriska tjänster för unga i samarbete med specialistsjukvården, t.ex. IPC-modellen Tidig identifiering av riskbeteenden och tillräckligt individuellt stöd genom multiprofessionellt myndighetssamarbete	Uppföljning av skolhälsoenkätens resultat (hoppfullheten som unga upplever och mobbing i skolan) Utnyttjande och förankring av bra praxis för att motarbeta mobbing Uppföljning av statistik om ungdomsarbetslöshet

<i>Målgrupp</i>	<i>Mål</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Uppföljning</i>
<i>Personer i arbetsför ålder</i>	Att minska och förebygga våld i par- och närrelationer	Etableringsstöd för och främjande av handlingsmodellen för multiprofessionell riskbedömning (Marak) i östra Nyland Utbildningar, material, gemensamma möten och utvecklingsarbete	Uppföljning av antalet våldsfall i närrelationer som den multiprofessionella gruppen har behandlat (regionalt och enligt kommuner)
	Förebyggande av rusmedelsskador	Åtgärder enligt strategierna för missbrukarvård och mentalvård	Uppföljning av indikatorer och utnyttjande av dessa i den strategiska planeringen
	Att minska otrygghetskänslan och marginaliseringen vid arbetslöshet	Aktivering och rehabilitering av arbetslösa genom kommunens och samarbetsparters åtgärder Aktivering av tredje sektorn Exempel: Samarbetsavtal med tredje sektorn	NTM-centralens arbetslöshetsstatistik Kommunens andel av arbetsmarknadsstödet Aktiveringsgrader
	Förbättrande av trafiksäkerheten	Förändring av attityder, ökad kunskap om t.ex. hur användningen av rusmedel eller tröttheten påverkar körförmågan	Statistik över trafiksäkerhet
<i>Äldre personer</i>	Att minska ensamheten	Olika aktörers samarbete: offentliga sektorn och frivilliga instanser och aktiviteter, föreningar, församlingar m.m. Till exempel: - nya modeller för välfärdsfrämjande verksamhet (promenadkompis- och kulturkompisverksamhet, faddermormor/morfar, Hälsa vid hemdörren) - uppsökande arbete bland äldre personer	Antalet personer som deltagit Enkätundersökning
	Att förebygga olyckor i hemmet och i den närmaste omgivningen	Motion och balansträning för seniorer Ökad säkerhetskunskap hos hemvårdspersonalen	Andelen (%) äldre som uppgav att de fallit under en promenad under de senaste 12 månaderna Antal vård dygn på bäddavdelning till följd av att personer har fallit

<i>Målgrupp</i>	<i>Mål</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Uppföljning</i>
	Ökad säkerhetskunskap	Myndigheternas samarbete med pensionärsorganisationer för att öka säkerhetskunskapen hos äldre personer: <ul style="list-style-type: none"> - brandsäkerhet - olycksfall i hemmet - datasäkerhet - brott mot äldre personer 	Olycksfallsstatistik

7 Uppföljning

Kommunernas säkerhetsarbete syftar till att skapa trygghet och säkerhet för invånarna och de som vistas i kommunen. Kommunerna ska förbinda sig till säkerhetsarbetet också i fortsättningen.

Säkerhetsarbetet utgör en viktig del av kommunstrategin. Känslan av trygghet är av väsentlig betydelse med tanke på välbefinnandet. Information om säkerhetsplanen bör ingå i kommunernas välfärdsberättelser.

Sedan Östra Nylands säkerhetsprogram 2018–2021 godkänts av fullmäktige i respektive kommun hösten 2018, gör kommunerna upp lokala åtgärdsprogram som verkställs under de påföljande åren. Hur förslagen till åtgärder i det östnyländska säkerhetsprogrammet planeras vidare och verkställs följs upp vid regelbundna möten som ordnas av såväl lokala arbetsgrupper i kommunerna som den regionala säkerhetsarbetsgruppen.

8 Bilagor

Inrikesministeriets publikation 26/2017. "Ett bra liv – en trygg vardag", statsrådets principbeslut om strategin för den inre säkerheten.

Säkerhetsenkäten i östra Nyland, resultat 2018.